

Załącznik
do Uchwały Nr XXVI/146/16
Rady Miejskiej w Reczu
z dnia 30 listopada 2016 r.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Reczu

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Recz na lata 2016-2023

Listopad 2016

Wykaz najczęściej używanych skrótów:

EFS- Europejski Fundusz Społeczny

M-GOKIS- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Reczu

GKRPA- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

M-GOPS- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Reczu

GSRPS- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016- 2023

GUS- Główny Urząd Statystyczny

JST- jednostka samorządu terytorialnego

LGD- Lokalna Grupa Działania „Lider Pojezierza”

OSP- ochotnicze straże pożarne

PES- podmioty ekonomii społecznej¹

PUP- Powiatowy Urząd Pracy w Choszczynie

UG- Urząd Gminy w Reczu

UE- Unia Europejska

ZI- Zespół Interdyscyplinarny ds. przemocy w rodzinie

¹ Przyjęte w niniejszym dokumencie rozumienie pojęcia „podmioty ekonomii społecznej” odpowiada definicji wypracowanej w *Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej*, uchwalonym przez Radę Ministrów RP w dniu 12.08.2014.

Spis treści

Wstęp	4
1. Proces opracowania strategii.....	6
2. Diagnoza sytuacji społecznej.....	8
2.1. Ogólna charakterystyka gminy.....	8
2.2. Ludność.....	9
2.3. Warunki życia.....	12
2.3.1. Budżet gminy.....	14
2.3.2. Lokalny rynek pracy.....	15
2.3.3. Infrastruktura komunalna i mieszkaniowa.....	18
2.3.4. Usługi społeczne.....	29
2.3.5. Warunki życia w opinii mieszkańców.....	25
2.4. Wyzwania lokalnej polityki społecznej.....	27
2.4.1. Dominujące problemy gminy w ujęciu pomocy społecznej.....	28
2.4.2. Bezrobocie.....	34
2.4.3. Dysfunkcje społeczne.....	39
2.4.4. Problemy społeczne z perspektywy mieszkańców i lokalnych liderów.....	45
2.5 Aktywność społeczna i obywatelska.....	52
2.6 Podsumowanie- wnioski, prognoza zmian.....	55
3. Wizja i misja	59
4. Pozycja strategiczna Gminy Recz. Analiza SWOT.....	59
5. Główne cele strategii, cele szczegółowe i ich realizacja.....	73
1. Pomoc na rzecz rodzin i środowisk dotkniętych problemem bezrobocia..	73
2. Pomoc na rzecz osób i rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.....	80
3. Pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	86
4. Pomoc na rzecz osób dotkniętych problemem niepełnosprawności i starości.....	91
5. Pomoc na rzecz ofiar przemocy w rodzinie.....	95
6. Rozwiązywanie Problemów Uzależnień.....	99
6. Wdrażanie strategii, system aktualizacji i jej monitoring oraz ramy finansowe.....	111

Wstęp

Celem polityki społecznej jest zabezpieczenie podstawowych potrzeb materialnych jak i niematerialnych wszystkich grup społecznych. Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej. Rozwiązanie istotnych problemów społecznych mieszkańców gminy jest działaniem trudnym i długofalowym. Celowym jest zatem strategiczne podejście do zagadnień ze sfery polityki społecznej.

Strategia została opracowana w perspektywie czasowej na lata 2016 – 2023 jako implikacja zachodzących zmian społecznych, demograficznych, gospodarczych i koordynacja działań z zakresu lokalnej polityki społecznej.

Podstawę prawną niniejszego dokumentu strategicznego stanowi Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt. 1 przedmiotowej ustawy), która stanowi, że zadaniem własnym gminy jest opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Określenie obowiązku opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w ustawie o pomocy społecznej nie oznacza, iż winna ona skupiać się jedynie na rozwiązywaniu problemów z zakresu pomocy społecznej, ale obejmować wszystkie obszary polityki społecznej, mające wpływ na poprawę funkcjonowania lokalnej społeczności.

Wskazać również należy, że w zakresie obowiązków gminy znajdują się zadania użyteczności publicznej, określone w art. 7 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Obejmują one m.in. sprawy ładu przestrzennego, ochrony środowiska, infrastruktury drogowej, zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków oraz utylizacji odpadów, zieleni gminnej czy prowadzenia targowisk. Równie ważne dla funkcjonowania wspólnoty samorządowej są w szczególności zadania z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny, polityki prorodzinnej, ochrony zdrowia, edukacji publicznej, kultury oraz kultury fizycznej i turystyki.

Celem działań w tym zakresie powinno być kreowanie korzystnych warunków dla aktywności w różnych sferach (zawodowej, zdrowotnej, społecznej, rodzinnej, kulturalnej i rekreacyjnej), aby pobudzać ambicje mieszkańców oraz samoorganizację społeczną. Dzięki sprecyzowaniu w strategii najważniejszych problemów społecznych naszej gminy, działania w niej określone powinny przyczyniać się do poprawy sytuacji osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Systematyzacja problemów powinna doprowadzić do integracji społecznej a jednocześnie ukierunkować działania władz gminy. Przedłożona strategia rozwiązywania problemów społecznych określa cele oraz przyjmuje takie kierunki działania, które pozostają w zgodzie z przyjętymi kierunkami rozwoju gminy. W opracowaniu uwzględniono opinie szerokiego grona

reprezentantów różnego rodzaju instytucji oraz organizacji społecznych funkcjonujących na terenie Gminy.

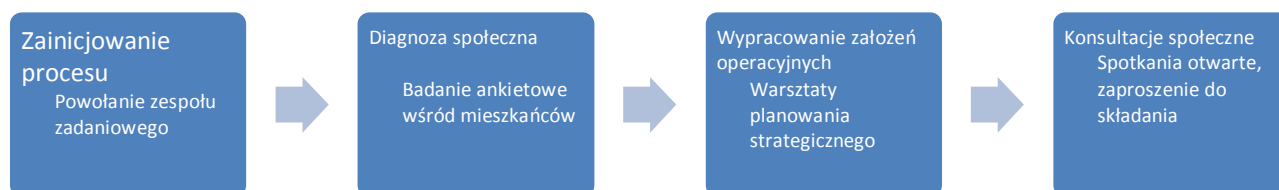
Ponieważ specyfika planowania strategicznego zakłada długofalowe działania, został określony stosunkowo odległy horyzont czasowy tak, by w proponowanych rozwiązaniach i działaniach koncentrować się na tych problemach, które z uwagi na swój ciężar gatunkowy, zakres oddziaływania, skutki dla społeczności lokalnej są ważne dla całej wspólnoty. Dlatego też określony w strategii horyzont czasowy do 2023 r. wydaje się spełniać te warunki. Dodatkowo pokrywa się on z przyjętym w Unii Europejskiej okresem budżetowania, co pozwala na skorelowanie podejmowanych działań z możliwościami korzystania z funduszy unijnych. Fundusze te, a zwłaszcza Europejski Fundusz Społeczny - skoncentrowany w obecnym okresie programowania w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego będzie stanowić jedno z głównych źródeł finansowania Strategii.

1. Proces opracowania strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Recz na lata 2016-2023 została opracowana we współpracy ze wszystkimi sołectwami wchodzącymi w skład Gminy Recz. Głównym celem tej współpracy było zwiększenie udziału mieszkańców w planowaniu lokalnej polityki służącej rozwiązywaniu problemów społecznych, wspieraniu integracji oraz podnoszeniu szans edukacyjnych i zawodowych. Do opracowania strategii przyjęto metodę społeczno-ekspercką, łączącą wiedzę lokalnych liderów, przedstawicieli instytucji publicznych, samorządu, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz mieszkańców.

Głównym wyzwaniem w trakcie opracowania GSRPS było stworzenie takich warunków opracowywania strategii, które zapewniłyby aktywny udział jak najszerszej reprezentacji mieszkańców. Kluczowe było przy tym kreowanie przestrzeni do dyskusji, wymiany opinii oraz pomysłów na etapie formułowania celów oraz wypracowania rozwiązań wdrożeniowych strategii.

Na poszczególnych etapach prac nad GSRPS zastosowano różnorodne formy partycypacji publicznej.

Na etapie pierwszym, tj. na etapie zainicjowania procesu opracowywania strategii w Gminie Zarządzeniem Nr 60/2015 Burmistrza Recza z dnia 6 maja 2015 r. został powołany Zespół zadaniowy ds. opracowania GSRPS jako organ inicjatywny, konsultacyjny i opiniodawczy. W jego skład weszli:

- 1) Jolanta Kiłoczko- Kierownik M-GOPS w Reczu, Przewodnicząca Zespołu,
- 2) Janusz Szubert- Pełnomocnik Burmistrza ds. Patologii Społecznych,
- 3) Jarosław Kmetyk- Kierownik Posterunku Policji w Reczu,
- 4) Marlena Mielczarek- Pedagog Szkoły Podstawowej w Reczu,
- 5) Wioleta Sankowska- Pedagog Gimnazjum w Reczu,
- 6) Sylwia Leśniak- Przewodnicząca Komisji ds. Oświaty, Zdrowia, Sportu i Rekreacji oraz spraw socjalnych,
- 7) Katarzyna Stachańska- przedstawiciel Reczańskiego Towarzystwa Oświatowego „Pro Educatio”,
- 8) Piotr Pawłowski- przedstawiciel Towarzystwa Miłośników Recza,
- 9) Izabela Rogan- referent ds. promocji i funduszy unijnych,
- 10) Sylwia Telatyńska- doradca zawodowy PUP w Choszczynie,
- 11) Danuta Zapadka- pielęgniarka środowiskowa.

Pierwsze spotkanie Zespołu odbyło się 5 października 2015 r. w Klubie Integracji Społecznej działającym przy M-GOPS w Reczu.

W listopadzie 2015 r. rozpoczął się drugi etap prac nad strategią, polegający na stworzeniu kompleksowej diagnozy sytuacji w Gminie jako punktu wyjścia do określenia celów i działań strategicznych. Opracowanie diagnozy składało się z:

- analizy danych zgromadzonych w różnych rejestrach, bazach, raportach i innych opracowaniach
- badań opinii publicznej prowadzonych metodą ankietową wśród mieszkańców.

Zasadniczo poszukiwano opracowań za lata 2008-2015, aby uwzględnić dynamikę zjawisk (stworzenie obrazu statycznego gminy byłoby zabiegiem niewystarczającym). Jednakże na moment tworzenia diagnozy sytuacji, część danych i dokumentów za ostatni wskazany rok analizy nie była jeszcze dostępna.

Głównym źródłem danych był Główny Urząd Statystyczny, w szczególności Bank Danych Lokalnych, a także różne publikacje GUS, zarówno krajowe jak i regionalne. W miarę potrzeb wykorzystywano również raporty z ogólnopolskich badań, np. „Diagnozy społecznej nt. warunków i jakości życia Polaków” oraz powiązane z nimi raporty tematyczne. Opracowując część diagnostyczną strategii posłużono się ponadto lokalnymi bazami danych UG, M-GOPS, PUP, Szkół, policji i innych instytucji. Kluczowe znaczenie miała Ocena Zasobów Pomocy Społecznej opracowywana w latach 2012-2015 przez M-GOPS.

Stworzenie diagnozy w oparciu o dane statystyczne wiązało się wszakże z dwoma wyzwaniem. Po pierwsze, ten rodzaj weryfikacji i opisu sytuacji społeczno-ekonomicznej wymaga dodatkowych analiz, ponieważ ukazuje przede wszystkim ilościowy charakter badanych zjawisk, nie dając przy tym zwykle odpowiedzi na pytania dotyczące przyczyny problemów lokalnych. Po drugie, trudność w przeprowadzeniu kompleksowej diagnozy wiąże się z ograniczonym zakresem źródeł informacji. Wiele wartościowych danych gromadzonych chociażby przez GUS (np. kwestia poziomu wykształcenia ludności, niepełnosprawności), nie jest agregowanych na poziomie gminy.

Z powyższych względów, diagnozę strategiczną uzupełniono anonimowymi badaniami ankietowymi. Zostało nimi objętych 2,5% mieszkańców gminy, którzy ukończyli 15 rok życia. Dobór próby miał charakter kwotowy – kwoty wyznaczono poprzez uwzględnienie kryterium płci, wieku oraz posiadania lub braku statusu świadczeniobiorcy pomocy społecznej.

Formularz ankiety wykorzystany do badania opinii mieszkańców składał się z 21 pytań zamkniętych i półotwartych. Część z nich miała charakter złożony i obejmowała swoim zakresem kilka zagadnień. W kwestionariuszu znajdowało się 6 pytań metryczkowych, które odnosiły się do płci, wieku, wykształcenia, korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz sytuacji zawodowej i materialnej respondentów. Pozostałe pytania, ze względu na założenia projektu oraz cel badania, można pogrupować w trzy główne obszary:

I. Gmina w oczach mieszkańców,

II. Problemy społeczne w gminie z perspektywy mieszkańców,

III. Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców.

Wyniki prac diagnostycznych skonfrontowano ponadto ze stanem wiedzy i opiniami liderów lokalnych (osobami zaangażowanymi w proces jako członkowie Zespołu zadaniowego ds. opracowania GSRPS oraz innymi uczestnikami warsztatów strategicznych). W ten sposób powstał dogłębny obraz problemów i potrzeb społecznych. Należy jednak podkreślić, iż nie wszystkie wyzwania polityki społecznej zostały w równym stopniu zidentyfikowane pod względem zarówno ilościowym jak i jakościowym. Wiadomo bowiem, że w gminie mają miejsce pewne negatywne zjawiska ale niekoniecznie znajdują one odzwierciedlenie w publicznych statystykach i raportach. Również dynamiczny charakter rzeczywistości społecznej może wpływać na odbiór pewnych zjawisk. Dlatego też konsensus, co do tego, że jakąś kwestię uznaje się za ważną, wymagającą działań zaradczych, może być wyznacznikiem istotności z punktu widzenia planowania i realizacji strategii gminnej. Oddzielny warsztat został zorganizowany w listopadzie 2015 roku z uczniami klas V i VI Szkoły Podstawowej w Reczu oraz uczniami klas trzecich Gimnazjum w Reczu. Dzięki tym warsztatom poznano opinie dotyczącą kwestii uzależnień i przemocy wśród młodzieży zamieszkującej naszą Gminę.

Przedłożona strategia rozwiązywania problemów społecznych określa cele oraz przyjmuje takie kierunki działania, które pozostają w zgodzie z przyjętymi kierunkami rozwoju gminy. W opracowaniu uwzględniono opinie szerokiego grona reprezentantów różnego rodzaju instytucji oraz organizacji społecznych funkcjonujących na terenie Gminy Recz między innymi:

- 1) Rady Miejskiej;
- 2) Urzędu Gminy;
- 3) Sołtysów;
- 4) Szkół funkcjonujących na terenie Gminy Recz;
- 5) Pełnomocnika Burmistrza ds. Patologii Społecznych;
- 6) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 7) Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- 8) Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu;
- 9) Powiatowego Urzędu Pracy;
- 10) Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;
- 11) Komendy Powiatowej Policji;
- 12) Organizacji pozarządowych prowadzących działalność na terenie Gminy Recz.

2. Diagnoza sytuacji społecznej

2.1. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Recz zajmuje powierzchnię 180,35 km², z czego powierzchnia miasta Recz to ok. 12 km². Zamieszkuje ją ok. 5600 osób, co daje średnią gęstość zaludnienia ok. 31 osób/km². Gmina podzielona jest administracyjnie na 15 sołectw (Pomień, Żeliszewo, Rajsco, Pamięcin, Jarostowo, Sicko, Sokoliniec, Rybaki, Suliborek, Sulibórz, Słutowo, Wielgoszcz, Grabowiec, Nętkowo, Lubieniów) i 23 miejscowości. Siedzibą władz samorządowych jest jedyne miasto – Recz.

Według podziału administracyjnego Polski gmina Recz leży w północnej części powiatu choszczeńskiego w południowo – wschodniej części województwa zachodniopomorskiego. Gmina na północy graniczy z gminą Dobrzany (powiat Stargardzki) oraz gminą Kalisz Pomorski (powiat Drawski), na wschodzie z gminą Drawno, na południu z gminą Choszczno, a na zachodzie z gminą Suchań (powiat Stargardzki). Gmina Recz położona jest peryferyjnie w stosunku do:

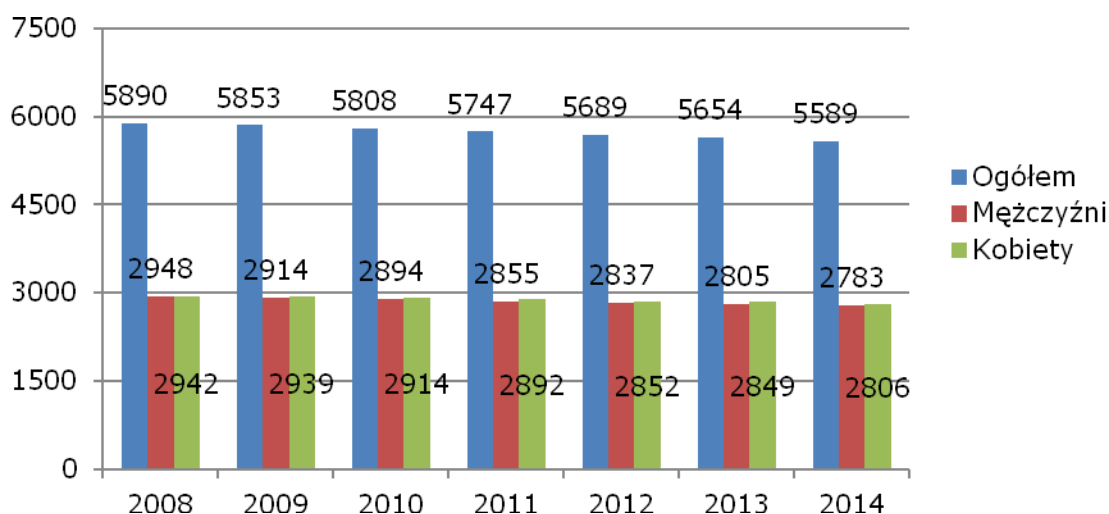
- głównych obszarów aktywności gospodarczej województwa zachodniopomorskiego (obszaru aglomeracji szczecińskiej, strefy nadmorskiej i przygranicznej);
- głównych ośrodków obsługi (metropolitalnych i regionalnych);
- głównych przejść granicznych (Kołbaskowo, Świnoujście, Krajnik Dolny).

Gmina Recz leży wśród malowniczych wzgórz nad rzeką Iną i Reczanką, przy drodze krajowej nr 10 (Szczecin – Bydgoszcz) oraz linii kolejowej Stargard – Piła. Miasto usytuowane jest na historycznym pograniczu Pomorza i Wielkopolski. Do 31 grudnia 1999 roku gmina przynależała do województwa gorzowskiego.

2.2. Ludność

W IV kwartale 2014 r. w Gminie Recz było zameldowanych na pobyt stały 5.589 osób. Biorąc pod uwagę dane dotyczące zameldowania mieszkańców wg płci 50% stanowią mężczyźni. Na bazie poniższych danych można stwierdzić, iż ludność Recza od 2008 z roku na rok maleje. Nadal utrzymuje się przewaga osób zamieszkujących miejscowość Recz, przewaga ta aktualnie utrzymuje się na podobnym poziomie i obecnie wynosi ok. 5%. Zjawisko to jest charakterystyczne dla tego typu obszarów, gdzie co prawda młodzi ludzie z terenów wiejskich przenoszą się do większych aglomeracji w celu uzyskania wykształcenia i zdobycia pracy, o którą bardzo trudno na wsi, jednak z kolei na wieś przybywa coraz więcej ludności podążając za modą na zdrowy styl życia, z dala od większych aglomeracji miejskich.

Wykres 1. Liczba ludności Gminy Recz ogółem i według płci w latach 2008-2014

Źródło: USC w Reczu

Istotnymi czynnikami mającymi wpływ na tempo zmian liczby ludności gminy są przyrost naturalny oraz migracje. Przyrost naturalny oznacza różnicę między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie, a zatem może przyjmować wartość dodatnią lub ujemną. Kształtowanie się tego wskaźnika w gminie prezentuje Tabela 1.

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Recz w latach 2008-2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Urodzenia żywe	54	70	59	67	61	51	57
Zgony ogółem	55	73	64	61	67	52	63
Przyrost naturalny	-1	-3	-5	6	-6	-1	-6

Źródło: Rejestr mieszkańców Gminy Recz, USC w Reczu

Jak widać, przyrost naturalny w latach 2008-2014 jest ujemny (wyjątkiem był rok 2011), ponieważ zmarło więcej mieszkańców a niżeli urodziło się dzieci. Jest to negatywna tendencja demograficzna. Ogólna liczba mieszkańców Gminy Recz od 2008 r. maleje, czego powodem jest stały odpływ ludności w ramach migracji wewnętrznych (do innych gmin) oraz za granicę. W badanym okresie zarówno saldo migracji wewnętrznych, jak i saldo migracji zagranicznych wykazywały zasadniczo wartości ujemne, co oznacza, że więcej osób wymeldowało się z pobytu stałego w gminie niż w niej się zameldowało.

Tabela 2. Migracje na pobyt stały w latach 2008-2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	115	129	134	126	117	156	108
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	118	167	156	178	165	64	125
Saldo migracji wewnętrznych	-3	-38	-22	-52	-48	92	-17
Zameldowania z zagranicy	2	-	-	-	-	-	-
Zameldowania za granicę	4	4	3	7	5	10	1

Saldo migracji zagranicznych	-2	-	-	-	-	-	-
-------------------------------------	----	---	---	---	---	---	---

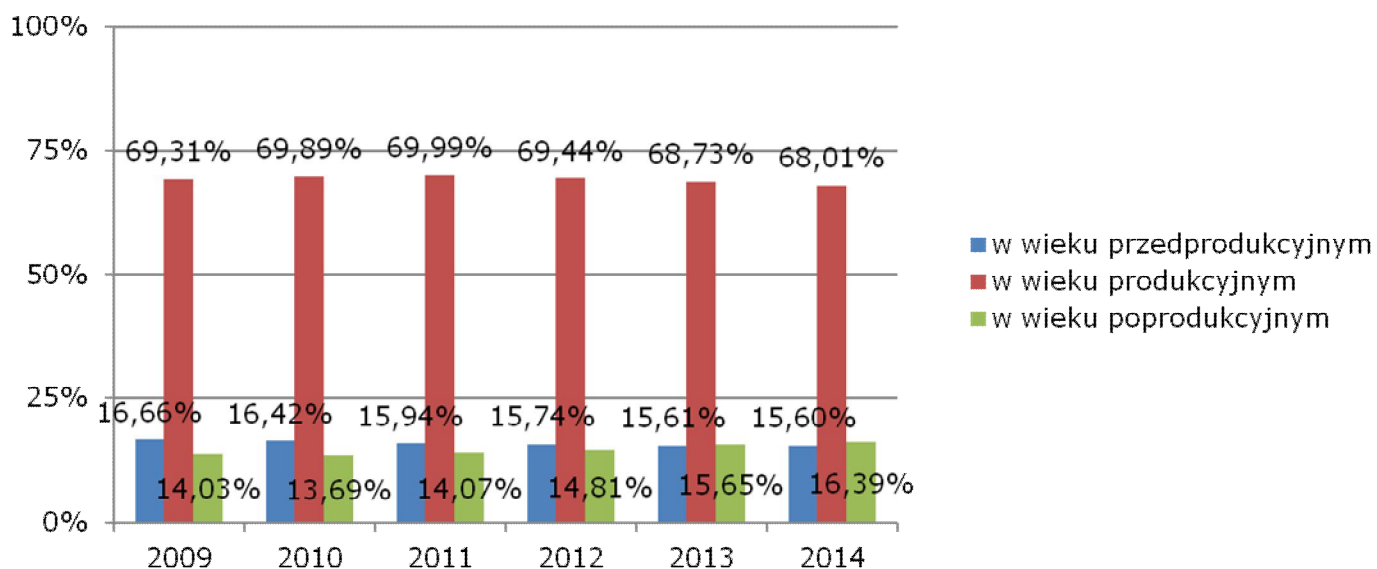
Źródło: Rejestr mieszkańców Gminy Recz, USC w Reczu

Biorąc pod uwagę aktualną sytuacją gospodarczą w Gminie i regionie oraz przewidywane tendencje demograficzne w skali kraju, należy liczyć się w przyszłości z możliwością wzrostu ujemnego salda migracji.

Wpływ na taki stan rzeczy ma przede wszystkim bardzo wysoki odsetek osób wymeldowujących się z Gminy. Można przypuszczać, iż jest to spowodowane brakiem pracy, brakiem perspektyw dla młodych ludzi oraz sąsiedztwem dużych ośrodków miejskich tj. Stargard i Szczecin. Ewentualne osłabienie tego trendu może być związane z migracją mieszkańców okolicznych wsi do Recza, co z kolei jest zdeterminowane intensywnością rozwoju miasta, który przyczynia się do powstawania nowych miejsc pracy.

Kształtowanie się liczby mieszkańców w poszczególnych ekonomicznych grupach wieku zaprezentowano poniżej na Wykresie 2. Zastosowano ujęcie procentowe, ponieważ wartości względne w tym przypadku pozwalają lepiej zobrazować tendencje demograficzne.

Wykres 2. Struktura ludności Gminy Recz według ekonomicznych grup wieku w latach 2009-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W badanym okresie systematycznie spadał odsetek osób w wieku produkcyjnym oraz rósł odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. W gminie zaobserwowano ruchy migracyjne, które mają znaczący wpływ na stan ludności. Należy także zaznaczyć, iż opisane tendencje wynikają min. ze zmiany zachowań prokreacyjnych oraz spadku

dziatności. Zasadnicza zmiana pokoleniowa polega na tym, iż młodzi ludzie decydują się na potomstwo później, a ponadto mają mniej dzieci niż ich rówieśnicy urodzeni w latach 60. i 70. XX wieku. Jednocześnie rośnie liczba osób starszych, ponieważ wydłuża się średnia długość życia.

Zmiany demograficzne opisane powyżej znajdują też odzwierciedlenie w statystykach dotyczących liczby zawieranych małżeństw w Reczu. Zgodnie z danymi z GUS oraz Urzędu Stanu Cywilnego w Reczu liczba ta do roku 2011 stale się zmniejszała. W roku 2008 zawarto na terenie Gminy 31 małżeństw, a w 2011 roku było ich tylko 24. Od roku 2014 liczba zawieranych małżeństw sukcesywnie spada. Uwzględniając zmiany w mentalności mieszkańców trudno spodziewać się większej liczby urodzeń w niedalekiej przyszłości.

Tabela 3. Liczba małżeństw zawieranych w latach 2008-2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	31	32	30	24	25	30	28

Źródło: GUS, USC w Reczu, księgi małżeństw za lata 2008-2014

2.3. Warunki życia

Jakość życia w miejscu zamieszkania jest determinowana przez szereg czynników, takich jak stan infrastruktury technicznej, dostęp do zatrudnienia, służby zdrowia, edukacji i kultury, rozwój branży handlu i usług czy poziom zaufania społecznego. Ze względu na wieloaspektowość zagadnienia, omówiono poniżej wybrane kwestie obrazujące warunki życia w Gminie Recz.

Wiejski charakter Gminy Recz oraz uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne w dużym stopniu definiują jakość życia oraz możliwości rozwojowe tego regionu. Jest to skutek między innymi wciąż realnie istniejących zaszłości historycznych, przede wszystkim postkomunistycznego charakteru tych terenów. Na terenie gminy funkcjonowało 8 Państwowych Gospodarstw Rolnych. Dla wielu mieszkańców było to ostatnie miejsce pracy. W momencie likwidacji PGR-ów, osoby bez kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji pozwalających poruszać się po rynku pracy w warunkach konkurencji, zostały niejako skazane na bezrobocie i marazm w miejscach zamieszkania. Co prawda, w okresie 25 lat od zmiany ustrojowej w Polsce nastąpiły silne przemiany gospodarcze, społeczne i kulturowe, które dotknęły również obszary wiejskie. Jednakże proces ten przyniósł ze sobą zarówno pozytywne jak i negatywne skutki. „Te pierwsze wiążą się ze wzrostem poziomu wykształcenia mieszkańców, intensywnym rozwojem pozarolniczej działalności gospodarczej, rozbudową systemów infrastruktury technicznej czy wzrostem aktywności społeczności lokalnej. Z kolei te drugie łączą się między innymi z

nasilonym procesem odpływu migracyjnego młodych osób, spadkiem dochodów uzyskiwanych z produkcji rolniczej czy społecznymi i ekonomicznymi konsekwencjami zjawiska bezrobocia”.

Trudno obecnie pojmować obszary wiejskie w kategoriach agrocentrycznych, ponieważ nastąpił znaczny spadek znaczenia rolnictwa dla gospodarki tych terenów. Również społeczności wiejskie oraz lokalna kultura nie wykazują już silnego powiązania z funkcjami agrarnymi tych ziem. Wiąże się on ze stopniowym zmniejszaniem różnic w jakości życia względem obszarów miejskich, jednakże wyrównywanie szans nie przebiega w równym stopniu dla wszystkich gmin wiejskich. Duże znaczenie mają bowiem ich położenie (np. większe możliwości mają obszary wokół aglomeracji miejskich, spełniające funkcje noclegowe lub wypoczynkowe dla mieszkańców miasta), atrakcyjność inwestycyjna, stan infrastruktury technicznej i społecznej, zasoby naturalne i dziedzictwo kulturowe (ważne chociażby w kontekście rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej, np. usług dla społeczności, turystyki).

W 2011r. wg danych GUS na obszarze gminy Recz 48,1% mieszkańców utrzymywało się z pracy najemnej. Jedynie dla 247,17 osób, co stanowi 5,35% społeczeństwa źródłem utrzymania jest praca na własny rachunek. Z rolnictwa utrzymuje się jedynie 4,6% mieszkańców Recza, ale aż dla 41,95% społeczeństwa głównym źródłem utrzymania są niezarobkowe formy dochodów – w przeważającej większości renty i emerytury.

Tabela 4. Liczba ludności wg źródeł utrzymania

Główne źródło utrzymania	Własne źródła utrzymania	%
Praca najemna (poza rolnictwem)	2223,17	48,1%
Praca na własny rachunek lub z najmu	247,17	5,35 %
Praca w rolnictwie	212,5	4,6 %
Nie zarobkowe źródło dochodów (renta, emerytura, itp.)	1939,34	41,95 %
Ogółem	4622,18	100 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego 2011

W kontekście wcześniejszych rozważań można powiedzieć, iż potencjał Gminy Recz w zakresie warunków i jakości życia jest umiarkowany. Rozciągłość terytorium, rozproszenie zabudowy mieszkalnej, niska gęstość zaludnienia oraz niski poziom zamożności mieszkańców powodują, iż część inwestycji w gminie jest po prostu niemożliwa do zrealizowania oraz nieopłacalna ze względów ekonomicznych. Tym bardziej, że wprowadzanie lub podnoszenie opłat za korzystanie z pewnych dóbr publicznych rodzi opór ze strony ludności. Mimo wskazanych ograniczeń,

Gmina Recz zapewnia mieszkańcom różnorodne usługi społeczne oraz komunalne. Zadania te realizuje w szczególności poprzez utrzymanie i rozwój lokalnej infrastruktury oraz prowadzenie jednostek organizacyjnych (np. szkoły, M-GOPS, M-GOKiS).

2.3.1 Budżet gminy

W obszarze finansów samorządowych widać następujący mechanizm: im więcej osób jest bez pracy i potrzebuje wsparcia ze strony państwa (gminy), tym mniejsze są wpływy z podatków a zarazem tym większe obciążenia budżetu centralnego i budżetu gminy. Przypomina to „błędne koło”, ponieważ negatywna tendencja utrudnia wdrożenie skutecznych działań zaradczych. Tymczasem zgodnie z zasadą subsydiarności, to właśnie z budżetu gminy, w tym z pozyskiwanych przez JST zewnętrznych środków pomocowych np. z UE, możliwe jest realizowanie wielu ważnych inicjatyw dla dobra lokalnej społeczności. A zatem z drugiej strony, im większe są wpływy do budżetu gminy, tym więcej środków można przeznaczyć na inwestycje w infrastrukturę techniczną, społeczną i mieszkaniową, a także zaspokajanie różnorodnych potrzeb edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych czy sportowo-rekreacyjnych mieszkańców. Trudność w gospodarowaniu wynika głównie stąd, że zasoby finansowe są bardzo ograniczone (Gmina Recz w okresie od 2014 r. do 2019 r. realizuje program postępowania naprawczego), zaś potrzeby społeczne – praktycznie nieograniczone.

Jak wynika ze sprawozdania rocznego z wykonania budżetu za rok 2015, Gmina Recz zamknęła ostatni rok budżetowy dochodami w wysokości 20 502 815,40 zł, zaś wydatkami na poziomie 25 980 149,04 zł. Deficyt wyniósł 5 477 333,64 zł. Zdecydowanie najwięcej środków gminy jest przeznaczanych na utrzymanie placówek oświatowych – przedszkola, oddziałów przedszkolnych, szkół podstawowych i gimnazjów, w tym również dowóz uczniów oraz zapewnienie posiłków w stołówkach. W 2015 r. wydatki w dziale „Oświata i wychowanie” wyniosły 6 378 707 zł i stanowiły ponad 37% wszystkich wydatków JST. Na drugim miejscu znalazły się wydatki na „Pomoc społeczną”, które wyniosły 5 508 594 zł (26,87% ogółu wydatków).

Analizując budżet Gminy Recz na tle budżetów innych gmin z województwa i kraju, nasuwa się konstatacja, iż słaba kondycja gospodarcza danego terytorium znajduje odzwierciedlenie w dochodach i wydatkach samorządu. Porównanie czterech zmiennych dotyczących finansów gmin: dochody, w tym dochody własne oraz wydatki, w tym wydatki majątkowe na przestrzeni lat 2012-2014 na 1 mieszkańca zaprezentowano poniżej w Tabeli 5.

Należy zauważyć, iż dochody i wydatki budżetu Gminy Recz w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2012-2014 były zbliżone, a w niektórych przypadkach nawet wyższe od średniej wojewódzkiej i krajowej. Natomiast udział dochodów własnych w ogólnej sumie dochodów gminy był zdecydowanie niższy. W ostatnim roku analizy osiągnął poziom zaledwie 66% średniej wojewódzkiej oraz 77% średniej krajowej.

Tabela 5. Dochody i wydatki budżetów gmin w kraju i województwie zachodniopomorskim oraz Gminy Recz w latach 2012-2014 w przeliczeniu na 1 mieszkańca w zł.

	2012			2013			2014		
	Polka	Woje	Gmin	Polka	Woje	Gmin	Polka	Woje	Gmin
Dochody	3003,38	3428,87	3224,75	3041,66	3460,89	3334,71	3239,35	3579,06	3668,68
W tym dochody własne	1444,26	1771,18	992,97	1530,10	1835,79	1079,38	1643,71	1909,15	1261,59
Wydatki	3003,38	3462,60	3194,24	3041,46	3529,01	3313,55	3239,35	3637,02	3449,21
W tym wydatki majątkow	542,56	215,46	346,42	491,83	214,01	146,00	574,44	214,85	342,07

Źródło danych: GUS

Dochody własne Gminy, które pochodzą przede wszystkim z podatków lokalnych oraz udziału w podatkach pobieranych przez państwo, w ogólnej strukturze dochodów w 2015 r. stanowiły zaledwie 15,21%. Resztę dochodów gminy obejmowały dotacje celowe oraz subwencja ogólna. Natomiast w strukturze wydatków budżetu gminy, 9,34% było wydatkami majątkowymi, zaś 94,21% wydatkami bieżącymi. Wśród wydatków bieżących aż 35% stanowiły świadczenia na rzecz osób fizycznych.

2.3.2. Lokalny rynek pracy

Na sytuację społeczno-ekonomiczną gminy istotny wpływ wywiera kondycja lokalnego rynku pracy, rozumianego jako „ogół form i procesów zatrudniania pracowników przez pracodawców, a także ogół instytucji, uwarunkowań oraz czynników negocjacji warunków zatrudnienia, pracy i płac; ekonomiczny, społeczny i polityczny obszar, na którym rozgrywają się wszelkie procesy z zakresu szeroko rozumianego zatrudnienia i bezrobocia”. Kondycja rynku pracy wyraża się m.in. w skali i strukturze bezrobocia, które na nim występuje.

Tabela 6. Stopa bezrobocia w Polsce, województwie zachodniopomorskim i powiecie choszczeńskim (stan na koniec 2014r.)

	ogółem	w tym kobiet	wskaźnik bezrobocia
Gmina Bierzwnik	403	207	13,1%
Gmina Choszczno	1308	717	9,0%
Gmina Drawno	422	217	12,1%
Gmina Krzęcin	300	155	11,8%
Gmina Pełczyce	600	332	11,6%
Gmina Recz	534	293	14,3%
powiat choszczeński	3567	1921	24,8%
woj.zachodniopomorskie	94465	49795	15,6%

Źródło : WUP Szczecin-statystyka

Niestety zachodniopomorski rynek pracy jest jednym z najtrudniejszych w kraju –świadczy o tym m.in. wysoka stopa bezrobocia, która w grudniu 2015 roku sięgnęła 13,3%, podczas gdy w kraju ukształtowała się na poziomie 9,8%. W powiecie choszczeńskim wyniosła ona w analizowanym okresie 23,5%, a więc powyżej średniej wojewódzkiej.

Nietrudno domyślić się, iż kondycja regionalnego oraz lokalnego rynku pracy w bezpośredni sposób przekłada się na stan zatrudnienia i bezrobocia mieszkańców Gminy Recz. Potencjalna bliskość miast powiatowych (Choszczno i Stargard), nie tworzy w tym przypadku realnego mechanizmu rozwojowego. Również stan gospodarki wewnątrz gminy nie sprzyja wzrostowi ekonomicznemu oraz zatrudnieniu.

Według danych GUS, liczba pracujących z obszaru Gminy Recz w 2014 roku wynosiła 574 osoby (w tym 258 kobiety), co stanowiło 9,5% pracujących w powiecie choszczeńskim. Ponad połowa pracujących mieszkańców Gminy Recz w 2014 roku zatrudniona była w sektorze usługowym (62,8 %). Na drugim miejscu należy wskazać przemysł (167 osób, tj. 29,1%). W całym analizowanym okresie (2012-2014) struktura zatrudnienia według sekcji jest do siebie zbliżona.

Tabela 7. Pracujący z terenu Gminy Recz wg sekcji w latach 2011-2014

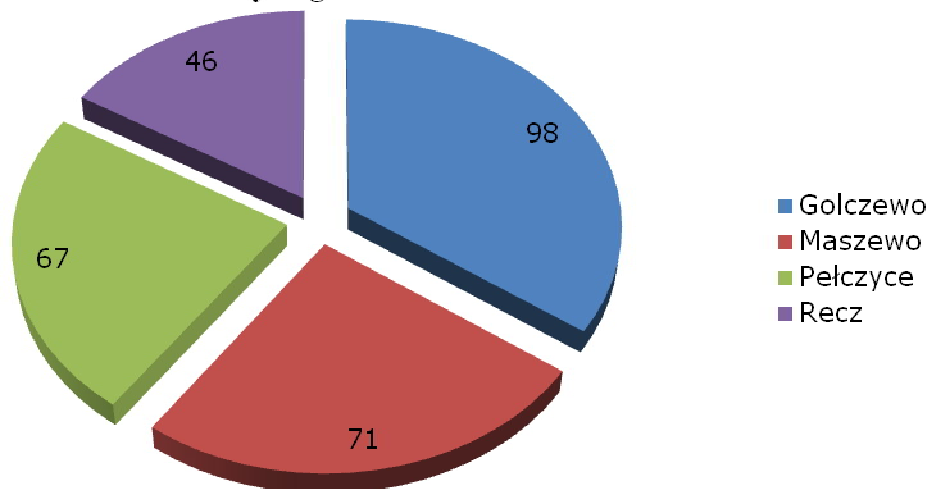
	2012	2013	2014
sektor rolniczy			

Ogółem	46	45	45
Udział % w ogólnej liczbie osób pracujących	8,2	8,0	8,0
Sektor przemysłowy			
Ogółem	169	167	167
Udział % w ogólnej liczbie osób pracujących	30,2	29,2	29,1
Sektor usługowy razem			
Ogółem	346	359	360
Udział % w ogólnej liczbie osób pracujących	61,6	62,8	62,8

Źródło: GUS

Jednocześnie w okresie objętym badaniami, utrzymywało się w gminie bardzo wysokie bezrobocie sięgające nawet 12% liczby mieszkańców. Dokładniejsza analiza zjawiska bierności zawodowej została zawarta w podrozdziale 2.4.2 strategii. W tym miejscu warto jednak wskazać przyczyny tego stanu rzeczy w kontekście warunków i jakości życia.

Wykres 3. Liczba podmiotów gospodarczych na tle innych gmin w 2014r.

Źródło: opracowanie własne GUS

Tabela 8. Liczba podmiotów gospodarczych zakładanych i likwidowanych w Gminie Recz w latach 2010-2014

Rok	Liczba podmiotów zakładanych	Liczba podmiotów likwidowanych
2010	56	57
2011	49	80
2012	64	41
2013	60	50
2014	56	43

Źródło: Dane pozyskane z dokumentacji w Urzędzie Miejskim w Reczu

Wśród czynników utrudniających podejmowanie zatrudnienia w gminie, na pierwszy plan wysuwają się uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne, jak również struktura lokalnej gospodarki. Gmina Recz posiada terytorium o charakterze typowo rolniczym, co w analizowanym kontekście nie jest jej mocną stroną. Nowoczesne rolnictwo opiera się bowiem w dużej mierze na wydajnych maszynach oraz nowatorskich sposobach uprawy roślin czy hodowli, w znacznie mniejszym stopniu niż kiedyś wymagających siły ludzkich rąk. A to oznacza m.in., że ten dział gospodarki nie wygeneruje wielu stałych (całorocznych) miejsc pracy.

2.3.3. Infrastruktura komunalna i mieszkaniowa

W zakresie ochrony środowiska gmina prowadzi trzy oczyszczalnie ścieków – w Reczu, Rybakach i Lubieniowie. Korzystało z nich 4.695 mieszkańców, czyli 84 % ogółu ludności. Na terenie gminy istnieją ponadto 133 zbiorniki bezodpływowe, tzw. szamba, a także 21 przydomowych oczyszczalni ścieków. Systemem kanalizacji sanitarnej objętych jest prawie 80% ludności zamieszkującej Recz oraz około 60% pozostałych terenów. Ścieki wytwarzane na terenie miasta (bytowo-gospodarcze, deszczowe, przemysłowe) oczyszczane są w mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków, której właścicielem jest Gmina Recz, a zarządcą ZUH Komunalnik. Dużo wyższa jest natomiast dostępność sieci wodociągowej. W 2013 r. korzystało z niej 78% ludności.

Tab. 9 Zasoby mieszkaniowe

	2013	2014
Mieszkania	1807	1813
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	67	67

Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	1141	1011
Liczba lokali socjalnych	41	41

Źródło: *Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015*

Tabela 10 Liczba rodzin oczekujących na mieszkanie w Reczu w latach 2008-2014 (stan na 31.XII)

Rok	Liczba rodzin oczekujących na mieszkanie
2008	44
2009	44
2010	55
2011	47
2012	64
2013	52
2014	40

Źródło: dane pozyskane z dokumentacji w Reczu

Z jednej strony brakuje mieszkań, z drugiej zaś – powstaje mało nowych. Gmina Recz potrzebuje, zatem lokalnego programu mieszkaniowego, który ustanowiłby szereg narzędzi pozwalających wpływać na sytuację mieszkaniową w mieście.

Należy jednak podkreślić, iż rodziny oczekujące na mieszkania to z reguły osoby o bardzo niskich dochodach, których nie stać byłoby na kupno własnego mieszkania lub na opłacanie z własnych środków rynkowego czynszu. Osoby dysponujące zasobami pieniężnymi, które pozwalałyby na zakup mieszkania w budynku wielorodzinnym lub na płacenie czynszu po cenach niepreferencyjnych podejmują z reguły decyzję o budowie domu jednorodzinnego. Obecnie sytuacja mieszkaniowa pozytywnie zmienia się wraz ze wzrostem zamożności mieszkańców gminy Recz.

Ważnym elementem opisującym sytuację mieszkaniową są także opłaty za wynajem. Czynsze w mieszkaniach komunalnych na terenie Gminy uległy w ostatnich latach nieznacznemu wzrostowi, jednak wciąż utrzymują się na stosunkowo niskim poziomie, przy średniej stawce ok. 3,2 zł za m² powierzchni.

2.3.4. Usługi społeczne

Usługi społeczne są formą świadczeń o charakterze niematerialnym, służących zaspokajaniu potrzeb poszczególnych osób i rodzin, jednak ich jakość i

dostępność wpływa na dobrostan całego społeczeństwa. Mają zasadniczo charakter nierynkowy i są finansowane lub współfinansowane przez organy administracji publicznej. Do tej grupy należy zaliczyć w szczególności usługi edukacyjne, kulturalne, socjalne, zdrowotne oraz z zakresu bezpieczeństwa publicznego.

Oświata i wychowanie

Do zadań własnych gminy, zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt. 8 ustawy o samorządzie gminnym, należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie edukacji. Gmina Recz prowadzi od roku szkolnego 2016/2017 trzy placówki realizujące zadania oświatowe na poziomie przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym:

1. Zespół Szkół w Reczu (szkoła podstawowa i gimnazjum);
2. Przedszkole Miejskie w Reczu;
3. Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Dobry Start”.

Obiekty na poziomie podstawowym i gimnazjalnym posiadają sale komputerowe z dostępem do Internetu, boiska wielofunkcyjne, hale sportowe a także urządzenia i pomoce dydaktyczne, np. telewizory, odtwarzacze DVD, aparaty fotograficzne, projektory multimedialne, mikroskopy, globusy. Uczniowie Gimnazjum kontynuują naukę w szkołach ponadgimnazjalnych głównie w Choszcznie, Stargardzie oraz Kaliszu Pomorskim.

Tabela 11.

Edukacja	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Placówki wychowania przedszkolnego	3	3	4
w tym przedszkola	1	1	1
Miejsca w przedszkolach	120	120	120
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	130	139	134
w tym w przedszkolach	107	114	108
Szkoły podstawowe	2	2	2
Uczniowie szkół podstawowych	344	340	351
Szkoły gimnazjalne	1	1	1
Uczniowie szkół gimnazjalnych	177	168	172
Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach			
podstawowych	18	18	18
gimnazjalnych	20	19	19

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015

Tabela 12. Zestawienie wydatków na oświatę w Reczu w latach 2008-2014

Rok	Wysokość wydatków na oświatę (w zł.)	Udział w wydatkach budżetu gminy
2008	5 617 600	39,82%
2009	6 068 111	40,66%
2010	6 082 527	39,10%
2011	6 152 087	37,90%
2012	5 632 841	34,39%
2013	6 732 808	37,21%
2014	6 378 707	36,12%

W 2014r. subwencja oświatowa w gminie wyniosła 4 557 000,00 zł.

Z powyższej tabeli wynika, iż nakłady na tę dziedzinę stopniowo rosną i w roku 2013 wzrosły o 19,85% w stosunku do roku 2008. Środki wydawane na kształcenie mogą być jeszcze skuteczniej zwiększane poprzez realizację projektów edukacyjnych ze środków pochodzących z funduszy strukturalnych UE oraz innych źródeł pozabudżetowych. Dzięki takim środkom można zorganizować znacznie szerszą ofertę zajęć edukacyjnych – nie tylko dla dzieci i młodzieży, ale także dla dorosłych mieszkańców. Udział wydatków na oświatę w stosunku do ogólnych wydatków budżetu Gminy od 2009 roku sukcesywnie maleje i w 2014 r. stanowił 37% ogólnych wydatków całej Gminy.

Kultura i sport

Na mocy art. 7 ust. 1 pkt 9 i 10 ustawy o samorządzie gminnym, Gmina Recz prowadzi działania z zakresu kultury oraz kultury fizycznej i turystyki. Jednostkami realizującymi zadania gminy w omawianym obszarze są:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu;
- Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Reczu.

W struktury organizacyjne ośrodka wchodzi światlice wiejskie działające na terenie Gminy Recz /Sokoliniec, Sicko, Sulibórz, Nętkowo, Suliborek, Pomień, Lubieniów, a także obiekty sportowe znajdujące się na terenie miasta i gminy tj. hala widowiskowo – sportowa, kompleks boisk „ORLIK 2012”, stadion miejski wraz budynkiem gospodarczym, zaplecze sportowe w Sokolińcu/.

Zajęcia i koła zainteresowań prowadzone w ramach działalności Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Reczu to m.in.: Brazylijskie Jiu Jitsu, MMA,

aerobik, taniec współczesny, zajęcia szachowe, zajęcia wokalne, zajęcia rękodzielnicze, zajęcia modelarskie, zajęcia ruchowe – ZUMBA. Poza ww. działalnością na terenie hali sportowo – widowiskowej, w budynku Domu Kultury i świetlicach wiejskich odbywają się różnego rodzaju spotkania (kiermasze, szkolenia dla bezrobotnych, pokazy, wystawy).

Pomoc społeczna

Jednostką realizującą zadania gminy wynikające z ustawy o pomocy społecznej jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Reczu. M-GOPS prowadzi ponadto działalność na podstawie m.in. ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych, ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Ponadto prowadzi usługi opiekuńcze, organizuje prace społecznie użyteczne w gminie, a także jest odpowiedzialny za realizację programu RODZINA 500+. Usługi socjalne świadczone przez M-GOPS na rzecz ludności przybierają różnorodne formy. Należy przy tym podkreślić, iż wypłata „zasiłków”, stanowi jedynie część zadań ośrodka.

Ważny obszar aktywności M-GOPS stanowi praca socjalna, czyli interdyscyplinarna działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Teren gminy jest podzielony na 4 rejony, z których każdy obsługiwany jest przez jednego pracownika socjalnego. W 2015 roku pracą socjalną objęte były 452 rodziny, w których żyło 1040 osób. Co oznacza, że na 1 pracownika socjalnego przypadały prawie 113 rodziny. M-GOPS zatrudnia również asystenta rodziny, który we współpracy z pracownikiem socjalnym wspiera rodziny w prawidłowym wypełnianiu podstawowych funkcji. W 2015 r. asystent pracował z 15 rodzinami przez okres pół roku w wymiarze 160 godzin miesięcznie.

W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020, M-GOPS pozyskuje żywność (m.in. mleko, makaron, mąka, cukier, dżem) dla swoich klientów. W 2015 r. na podstawie porozumienia zawartego ze stowarzyszeniem Klub Kiwanis Kobieta 2000 pozyskano aż 37,5 tony żywności. Z takiej formy pomocy skorzystało w 2015r. ok. 700 osób. Ośrodek zapewnia również, w zależności od rozeznanych potrzeb, usługi opiekuńcze. W 2015 r. skorzystało z nich 16 klientów.

M-GOPS prowadzi stałą współpracę z jednostkami gminnymi (np. UM, Zespołem Szkół, GKRPA), Powiatowym Urzędem Pracy oraz Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Choszczynie, policją, sądem, kuratorami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami. Współpraca ta odbywa się zarówno w toku „rutynowych” zadań, jak i przy okazji wdrażania programów oraz projektów.

W strukturze M-GOPS działa ponadto Klub Integracji Społecznej, który świadczy usługi w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej osób długotrwale bezrobotnych i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W latach 2010-2015 wsparciem KIS objęto łącznie 228 klientów ośrodka. Prowadzone zajęcia

dotyczyły m.in. nabywania umiejętności psychospołecznych, rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych, a także problematyki przemocy i nadużywania alkoholu. KIS realizuje także projekty Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej na rzecz integracji, reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. M-GOPS zapewnia również obsługę gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego, stanowiącego element systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ZI jest metodą pracy opartą na współpracy lokalnych instytucji, podmiotów i służb oraz na wielopłaszczyznowym podejściu do problemu przemocy.

Tabela 13. Niebieskie Karty założone w Gminie Recz w latach 2011-2014

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014
Nowozałożone	8	15	14	13
Kontynuowane z roku poprzedniego	0	8	14	12
Zakończone	0	8	12	15

Źródło: Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Reczu

W Gminie Recz funkcjonuje również środowiskowy domu samopomocy dla 20 Uczestników, który jest dziennym ośrodkiem wsparcia typu A, B, C, segmentem oparcia społecznego dla osób przewlekle chorych psychicznie oraz niepełnosprawnych intelektualnie. W sytuacjach wymagających wsparcia zewnętrznego, mieszkańcy są kierowani do odpowiednich podmiotów, np. domów pomocy społecznej, mających siedzibę poza terenem gminy.

Opieka zdrowotna

Obecnie zasadniczym elementem opieki zdrowotnej w Polsce są lekarze pierwszego kontaktu, realizujący podstawową opieką zdrowotną (POZ). Na terenie Gminy funkcjonują 2 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej zajmujące się ochroną zdrowia. Placówki oferują podstawowy zakres usług medycznych. Poza tym na terenie Recza działają prywatne praktyki lekarskie – m.in. stomatologiczna. Na terenie miasta funkcjonują dwie apteki. Pozostałe usługi medyczne (specjalistyczne oraz szpitalne) świadczone są przez szpitale i prywatne gabinety specjalistyczne głównie w Choszcznie, Stargardzie i Szczecinie. Od 1 lipca 2014 r. w hali sportowej w Reczu rozpoczęła się lecznicza działalność rehabilitacyjna. Rehabilitacja umożliwi mieszkańcom naszej gminy i gmin ościennych utrzymanie i osiągnięcie optymalnego poziomu funkcjonowania fizycznego, narządów zmysłu, intelektualnego, psychicznego i społecznego. Rozpoczęcie działalności leczniczej w Reczu przez firmę „OL-MED” z Barlinka pozwoliło na wyeliminowanie trudności z dostępem do zabiegów z zakresu kinezyterapii i fizykoterapii.

Bezpieczeństwo publiczne

Na bezpieczeństwo publiczne wpływa ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy oraz ustrój i

suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, a także przed zjawiskami mogącymi zakłócić normalne funkcjonowanie obywateli, godzącymi w powszechnie przyjęte normy postępowania. W zakresie analizy strategicznej gminy istotne znaczenie mają zagrożenia o charakterze wewnętrznym: wykroczenia przeciw prawu, zwłaszcza przestępczość, a także konflikty i napięcia społeczne, które mogą rodzić poczucie niesprawiedliwości oraz braku bezpieczeństwa. Specyficznym przejawem tego stanu jest przemoc w rodzinie, która jako problem społeczny została omówiona w podrozdziale 2.4.3 GSRPS.

O stan bezpieczeństwa na terenie Gminy Recz dbają przede wszystkim:

- Funkcjonariusze Posterunku Policji w Reczu;
- Komenda Powiatowa Policji w Choszcznie, której zadaniem jest pilnowanie przestrzegania prawa i ściganie przestępców, jak również zapewnienie ochrony i pomocy w sytuacjach kryzysowych zarówno wobec ludzi jak i mienia. Komenda Powiatowa Policji w Choszcznie prowadzi dwa wydziały: kryminalny oraz prewencji;
- Straż pożarna – formacja przeznaczona do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami; jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej znajdują się w Reczu, Nętkowie, Pomieniu;

Tabela 14. Liczba przestępstw wg rodzajów w Reczu w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Kradzież z włamaniem	20	32	72	10	22
Kradzież	31	32	48	15	19
Uszkodzenie mienia	27	39	17	6	8
Bójki, pobicia	2	4	17	5	0
Rozboje	0	32	46	3	0
Przestępstwa drogowa	41	36	30	17	12
Przestępstwa narkotykowe	1	146	90	7	0
Znęcania psychiczne	-	-	-	-	-
Zabójstwa	-	-	-	-	-
Razem	122	321	320	63	61

Źródło: Posterunek Policji w Reczu

Tabela 15. Przestępstwa popełnione na terenie Gminy Recz

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Przestępstwa ogółem	168	431	433	103	103

Przestępstwa o charakterze kryminalnym	97	382	-	-	-
--	----	-----	---	---	---

Źródło: Posterunek Policji w Reczu

Tabela 16. Zdarzenia drogowe oraz kierujący w stanie nietrzeźwości w Gminie Recz w latach 2011-2014

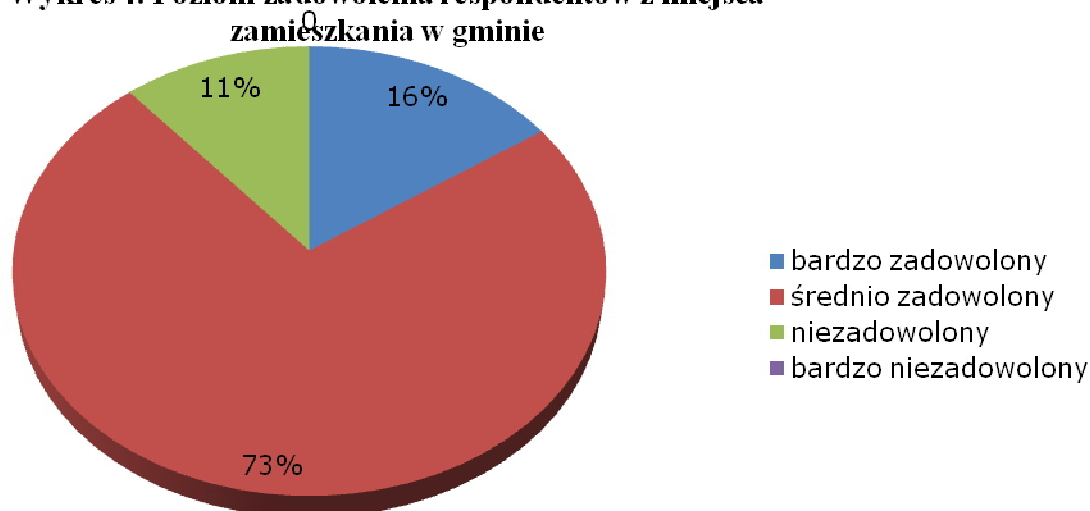
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014
Liczba wypadków drogowych	7	5	8	2
Liczba kolizji drogowych	40	39	44	34
Liczba kierujących pojazdami w stanie nietrzeźwości	42	37	21	27

Dane zawarte w powyższych tabelach przedstawiają ilość przestępstw z poszczególnych kategorii, zaistniałych na terenie gminy Recz w latach 2011-2014. Z przytoczonych danych wynika, iż liczba przestępstw sukcesywnie maleje.

2.3.5. Warunki życia w opinii mieszkańców

Mieszkańcy Gminy Recz uczestniczący w badaniach ankietowych zostali poproszeni o opinię dotyczącą stopnia zadowolenia z mieszkania na terenie Gminy w czterostopniowej skali: *bardzo zadowolony* – *średnio zadowolony* – *niezadowolony* – *bardzo niezadowolony*, aż 52% respondentów wyraziło opinię, że są średnio zadowoleni.

Wykres 4. Poziom zadowolenia respondentów z miejsca zamieszkania w gminie

Rozwój gminy, w opinii badanych mieszkańców, wymaga skoncentrowania się z jednej strony na działaniach służących poprawie kondycji lokalnego rynku pracy poprzez organizowanie nowych miejsc pracy (taką odpowiedź wskazało 80% respondentów), pozyskiwania środków unijnych na działalność społeczną, poprawie warunków życia i funkcjonowania mieszkańców – na poprawie dostępu do usług społecznych, takich jak opieka nad osobami starszymi, wsparcie dla osób niepełnosprawnych czy też wsparcie grup samopomocowych (49 %). Mieszkańcy kładli mniejszy nacisk na prowadzenie działań polegających na wsparciu organizacji pozarządowych i oddolnych inicjatyw lokalnych (33%).

Tabela 17. Najważniejsze kierunki rozwoju Gminy Recz w opinii respondentów

Wyszczególnienie	Liczba wskazań	% w stosunku do liczby respondentów
Organizowania nowych miejsc pracy	80	80%
Pozyskiwanie środków unijnych na kwestie społeczne	60	60%
Poprawa warunków życia i funkcjonowania mieszkańców	57	57%
Działania angażujące społeczność lokalną do wspólnego rozwiązywania problemów	53	53%
Działania mające na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych, niepełnosprawnych, uzależnionych	49	49%
Działania ukierunkowane na pomoc psychologiczną i prawną	41	41%
Wykorzystywanie budynków gminy na inwestycje społeczne (np. mieszkania socjalne)	36	36%
Rozszerzenie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi	33	33%
Wzmocnienie oraz podniesienie sprawności działalności różnych instytucji w gminie	21	21%
Inne	0	0%

Źródło: Raport z badania opinii społeczności lokalnych...

Taki rozkład odpowiedzi wydaje się naturalny, jeżeli odniesie się go do analizy czynników wpływających na jakość życia, problemów i trosk życiowych doświadczanych przez respondentów, a także barier i wyzwań, z którymi stykają się w różnych dziedzinach życia społecznego.

Niska ocena lokalnego rynku pracy znajduje odzwierciedlenie w potrzebie wsparcia lokalnych przedsiębiorstw, organizowania nowych miejsc pracy i pomocy w podejmowaniu pozarolniczej działalności gospodarczej, w tym w zakładaniu własnych firm. Konieczność poprawy dostępu do usług społecznych wynika ze zjawiska „starzenia się społeczeństwa”, a także z doświadczanej w rodzinach niepełnosprawności, chorób czy uzależnień. Najmniej osób zauważa potrzebę wsparcia działalności różnych instytucji w gminie. Prawdopodobnie jest to konsekwencją niedostatecznego angażowania się mieszkańców w życie lokalnej społeczności.

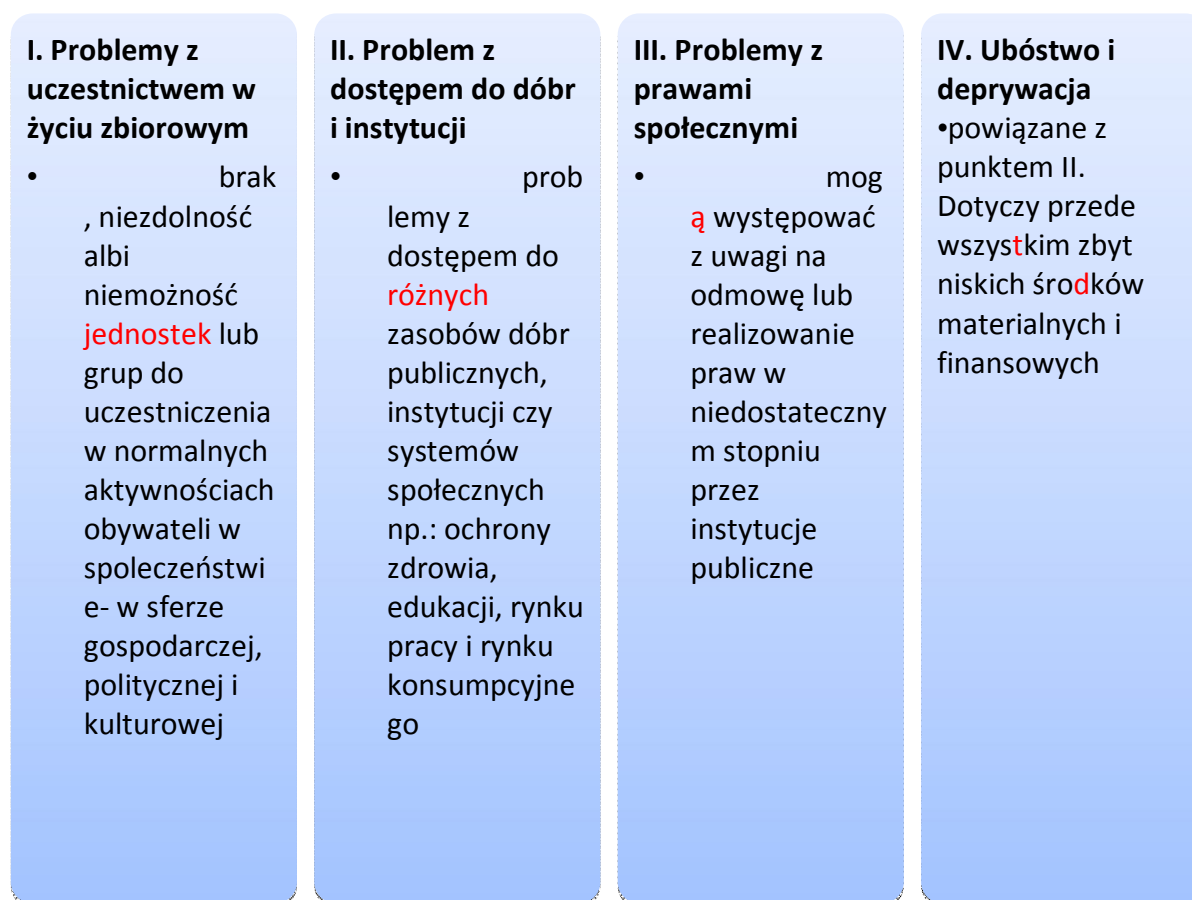
2.4. Wyzwania lokalnej polityki społecznej

Problem społeczny to pewien stan rzeczywistości, który większość (a przynajmniej znaczna część) społeczeństwa ocenia negatywnie jako rozdźwięk pomiędzy tym jak jest, a tym jak być powinno. Problem społeczny to zjawisko niekorzystne również z punktu widzenia państwa, stanowiące wyzwanie dla polityki społecznej, ponieważ utrudnia lub nawet uniemożliwia samodzielne, efektywne funkcjonowanie osób i rodzin.

Konsekwencją problemów społecznych są różne przejawy wykluczenia społecznego. Wykluczenie to zjawisko wielowymiarowe i kumulatywne, ponieważ jego przejawy (deprywacja ważnych potrzeb oraz deficyty uczestnictwa w różnych sferach życia społecznego) występują zwykle w tych samych gospodarstwach domowych. Kwestię tę zaprezentowano na Rysunku 2.

Problemy społeczne mogą być opisywane pod kątem różnych aspektów. Z punktu widzenia strategii gminnej, kluczowe znaczenie mają: skala i zasięg oraz czas trwania danego problemu.

Rysunek 1. Konteksty wykluczenia społecznego

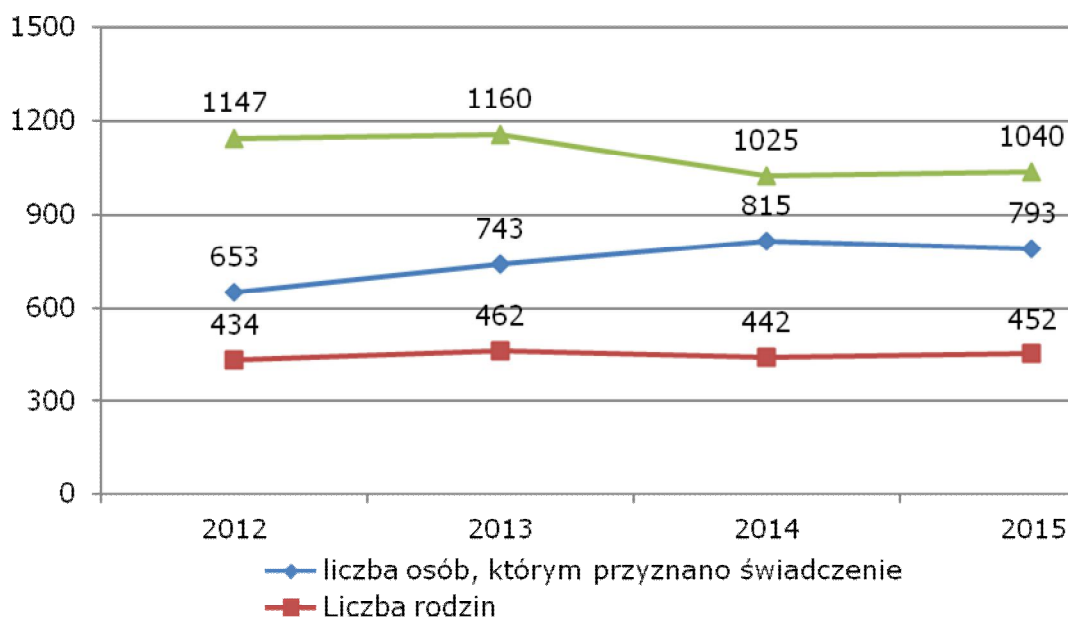

To znaczy, że GSRPS poświęca szczególną uwagę tym problemom, które dotyczą istotnej liczby mieszkańców, mają silny, ujemny wpływ na jakość życia populacji, a także wykazują pewną trwałość (tzn. nie mają charakteru przejściowego). W konsekwencji GSRPS interesują te problemy społeczne, które nie mogą zostać rozwiązane tylko i wyłącznie staraniem osób i rodzin. Konieczne jest współdziałanie instytucji publicznych, organizacji społecznych i liderów lokalnych.

2.4.1. Dominujące problemy gminy w ujęciu pomocy społecznej

Na przestrzeni lat 2012-2015 ogólna liczba mieszkańców, którzy korzystali z pomocy społecznej, ulegała dość znacznym wahaniom, utrzymując się cały czas na bardzo wysokim poziomie. Tendencję w tym zakresie zaprezentowano na Wykresie 5.

Wykres 5. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Recz w latach 2012-2015

Źr

ródło: opracowanie własne na podstawie danych M-GOPS

Porównując dane zawarte na wykresie z liczbą mieszkańców Gminy, uzyskujemy spojrzenie na skalę korzystania z pomocy M-GOPS. W 2013 r., w którym odnotowano najwięcej klientów, odsetek osób korzystających z pomocy społecznej wyniósł 20,52%. Najniższą wartość zarejestrowano w 2014 r. – 18,33%. Natomiast w 2015 roku z pomocy społecznej skorzystało 18,58% ludności gminy.

Dane na temat liczby mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia M-GOPS wskazują na niekorzystną sytuację społeczną, albowiem co czwarta osoba żyje w rodzinie/gospodarstwie domowym, które otrzymuje wsparcie. Do tego prawie połowa klientów M-GOPS, którym przyznano świadczenie, korzysta z pomocy długotrwale. W 2015 r. takich osób było aż 265 (czyli 45,14% ogółu osób, którym przyznano świadczenie). Nawet jeśli przyjmiemy, że pewna część klientów wyłudza pomoc, która im się faktycznie nie należy, to i tak skala problemów jest bardzo duża.

Tabela 18. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogółu ludności Gminy Recz w latach 2012-2015

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
Liczba mieszkańców	5689	5654	5589	5655
Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej	1147	1160	1025	1040
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej względem ogółu mieszkańców (w %)	20,17	20,51	18,34	18,39

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i M-GOPS.

Najistotniejsze problemy społeczne Gminy Recz zostały określone w drodze analizy powodów udzielania pomocy mieszkańcom przez M-GOPS w latach 2012-2015, na podstawie sporządzanej rokrocznie „Oceny zasobów pomocy społecznej”. Z zestawienia wynika, że najczęściej doświadczanymi przez mieszkańców Gminy Recz problemami są:

- 1) bezrobocie;
- 2) ubóstwo;
- 3) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) niepełnosprawność;
- 5) długotrwała lub ciężka choroba.

Rzadziej pomoc społeczna jest udzielana z powodu przemocy w rodzinie oraz w związku z ochroną macierzyństwa. W świetle statystyki M-GOPS inne problemy społeczne, w tym alkoholizm czy narkomania, praktycznie nie występują. Trzeba jednak zaznaczyć, iż osoby dotknięte uzależnieniami (nie tylko od substancji psychoaktywnych) zwykle nie przyznają się do swojego problemu, zaś jeśli korzystają z pomocy społecznej, to z innych powodów.

Warto nadmienić, iż wskazanych wyżej pięć głównych problemów społecznych Gminy Recz odpowiada najważniejszym powodom udzielania świadczeń w Województwie Zachodniopomorskim, z tą różnicą, że w regionie jako trzy pierwsze przyczyny wymienia się: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność. Zarazem podobnie jak w gminie, marginalne znaczenie w statystyce wojewódzkiej odgrywiają alkoholizm, narkomania oraz przemoc w rodzinie

Tabela 19. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Recz w latach 2012-2015

Wyszczególnienie	2012		2013		2014		2015	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
ubóstwo	325	898	352	909	335	815	313	735
bezrobocie	328	975	358	992	340	881	319	803
niepełnosprawność	91	152	93	167	104	175	100	162
Długotrwała i ciężka choroba	83	195	68	163	66	146	60	116
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	67	284	70	291	64	250	61	229
Alkoholizm	4	9	6	18	8	13	5	8
Narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	11	x	11	x	9	x	11	x
W tym: wielodzietność	3	x	2	x	4	x	5	x
Bezdomność	4	4	5	5	3	3	4	6
Opuszczenie zakładu karnego	4	7	8	12	8	12	8	14
Zdarzenia losowe	0	0	0	0	2	5	1	1

Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0
przemoc w rodzinie	3	9	2	5	2	5	3	6
ochrona ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych M-GOPS

W świetle ustawy o pomocy społecznej, świadczenia z pomocy społecznej mogą mieć charakter pieniężny lub niepieniężny. Do pierwszej kategorii zalicza się m.in. zasiłki: stały, okresowy i celowy. Z kolei świadczenia o charakterze niepieniężnym to m.in. praca socjalna, pomoc rzeczowa, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, zakup odzieży, usługi opiekuńcze; mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej. Zarówno pierwsze jak i drugie można wyrazić w wydatkach pieniężnych, jakie ponosi budżet Gminy Recz.

W strukturze świadczeń za 2015 r. dominują zasiłki okresowy i stały oraz wydatki w ramach programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Natomiast w przeliczeniu na 1 osobę korzystającą ze świadczeń, najwięcej środków przeznaczono na opłacenie pobytu mieszkańców gminy w DPS-ach. Oprócz świadczeń z pomocy społecznej, gmina przekazała znaczną ilość wsparcia w ramach zasiłków rodzinnych, świadczeń opiekuńczych, funduszu alimentacyjnego oraz stypendiów socjalnych

Tabela 20. Świadczenia pieniężne i inne rodzaje pomocy udzielane przez gminę w 2015 r.

Wyszczególnienie	liczba osób	kwota świadczeń	w przeliczeniu na 1 os.
Zasiłek stały	83	345 801	4 166,30
Zasiłek okresowy	283	686 602	2 426,15
- tym: zasiłek okresowy z powodu bezrobocia	273	650 252	2 381,87

Zasiłek celowy	226	188 632	834,65
Posiłek (w ramach programu "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania")	186	96 722	520,00
Schronienie	0	0	0
Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	7	151 507	21 643,85
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych	293 ⁺	953 348	3 253,75
Świadczenia pielęgnacyjne	238	283 040	1 189,24
Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka	467	71 451	153,00
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	1168	178 704	153,00
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 r.ż.	918	140 454	153,00
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat	24	3 672	153,00
Świadczenie z funduszu alimentacyjnego	107	491 220	4 590,84
Dodatki mieszkaniowe	170	144 440	849,65
Opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego	63	56 785	901,35
Opłacenie składki ubezpieczenia społecznego	56	97 224	1 736,14

Świadczenia pieniężne z prac społecznie użytecznych	38	117 951	3 103,97
Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne	196	157 000	801,02

* Liczba rodzin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych M-GOPS

Powyższe zestawienie stanowi cenne, dodatkowe źródło informacji. Struktura i wysokość świadczeń potwierdzają pośrednio, iż dominującymi problemami społecznymi w gminie są ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwałe choroby oraz niezaradność życiowa. Uwagę zwraca znaczna grupa (83 osoby) dorosłych niezdolnych do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnych do pracy, które otrzymują zasiłek stały, a także duża liczba osób korzystających z zasiłków okresowych z tytułu bezrobocia. Niepokojąco duża jest również liczba osób korzystających z zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnych dzieci i dorosłych, a także ze wsparcia funduszu alimentacyjnego. To znaczy, że wielu rodziców uchyla się od obowiązku lożenia środków na opiekę i wychowanie swoich dzieci. Największa wartość świadczeń była jednak udzielana w ramach świadczeń rodzinnych, mających na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka.

Podsumowując, na terenie gminy Recz duża liczba rodzin i osób samotnie gospodarujących funkcjonuje dzięki częściowemu, a niekiedy całkowitemu wsparciu państwa (gminy). To znaczy, że ich dochód pochodzi w pewnej części albo nawet w całości ze środków publicznych. W ten sposób urzeczywistniana jest zasada solidaryzmu społecznego.

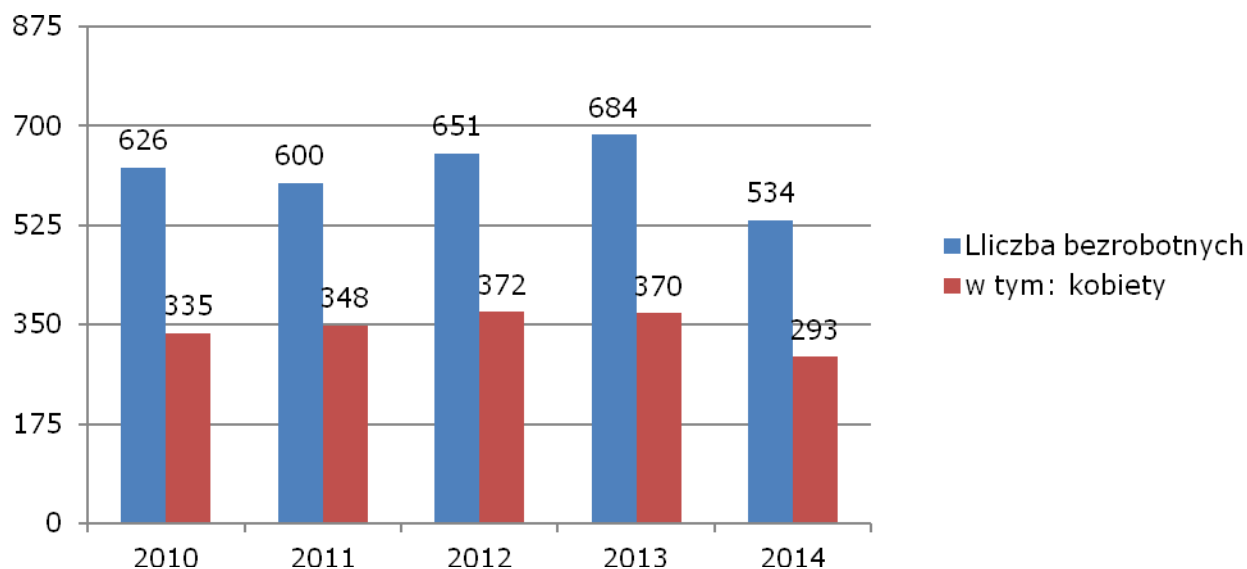
2.4.2. Bezrobocie

Problemem społecznym wysuwającym się na pierwszy plan jest bezrobocie. To negatywna sytuacja, w której część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia, nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. Pozostawanie tych osób bez pracy w dłuższej perspektywie czasu prowadzi do poważnych, negatywnych skutków w sferze jednostkowej i społecznej. Bezrobocie ma co prawda również aspekty pozytywne, związane m.in. z większą konkurencją na rynku pracy, wzrostem (wśród pracowników i poszukujących pracy) motywacji do kształcenia, zwiększeniem nakładów na inwestycje w kapitał ludzki. Jednakże bezrobocie przekraczające poziom „naturalny” zwłaszcza długotrwałe lub chroniczne, generuje straty w produkcie narodowym brutto, osłabia rozwój gospodarczy, a także prowadzi do marginalizacji i degradacji społecznej poszczególnych jednostek oraz całych grup społecznych.

W ostatnich latach w Gminie wzrósł odsetek osób ze statusem bezrobotnego w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców – podczas gdy w 2010 roku wynosił on

10,6%, w 2013 roku sięgnął już 12%. W końcu grudnia 2013 roku w rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy w Choszczynie figurowały 684 osoby z Gminy Recz.

Wykres 8. Liczba bezrobotnych w Gminie Recz w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Choszczynie.

Bezrobocie w Gminie Recz jest zróżnicowane pod kątem cech socjodemograficznych osób pozostających w rejestrach PUP. Szczególnie niekorzystna wydaje się struktura ich wykształcenia, ponieważ według stanu na koniec grudnia 2014 roku 37,3% bezrobotnych z obszaru Gminy ukończyła jedynie gimnazjum bądź szkołę podstawową lub nie ukończyła żadnej szkoły. Na drugim miejscu należy wskazać osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (31,6%), a następnie policealnym (15%) oraz ogólnokształcącym (11,8%). Dyplomem szkoły wyższej dysponuje 4,3% bezrobotnych.

Analiza struktury wiekowej bezrobotnych z terenu Gminy Recz wskazuje na duże zróżnicowanie. Największy udział mają w niej osoby młode, od 25 do 34 lat, które stanowią 26,4% ogółu, natomiast w drugiej kolejności – osoby w przedziale 45-54 lat, stanowiące 21,2%. Ponad jedna szósta (17,04%) bezrobotnych w Gminie nie ukończyła jeszcze 25 roku życia.

Tabela 21. Bezrobotni Gminy Recz i powiatu choszczeńskiego według cech socjodemograficznych (31 grudnia 2014)

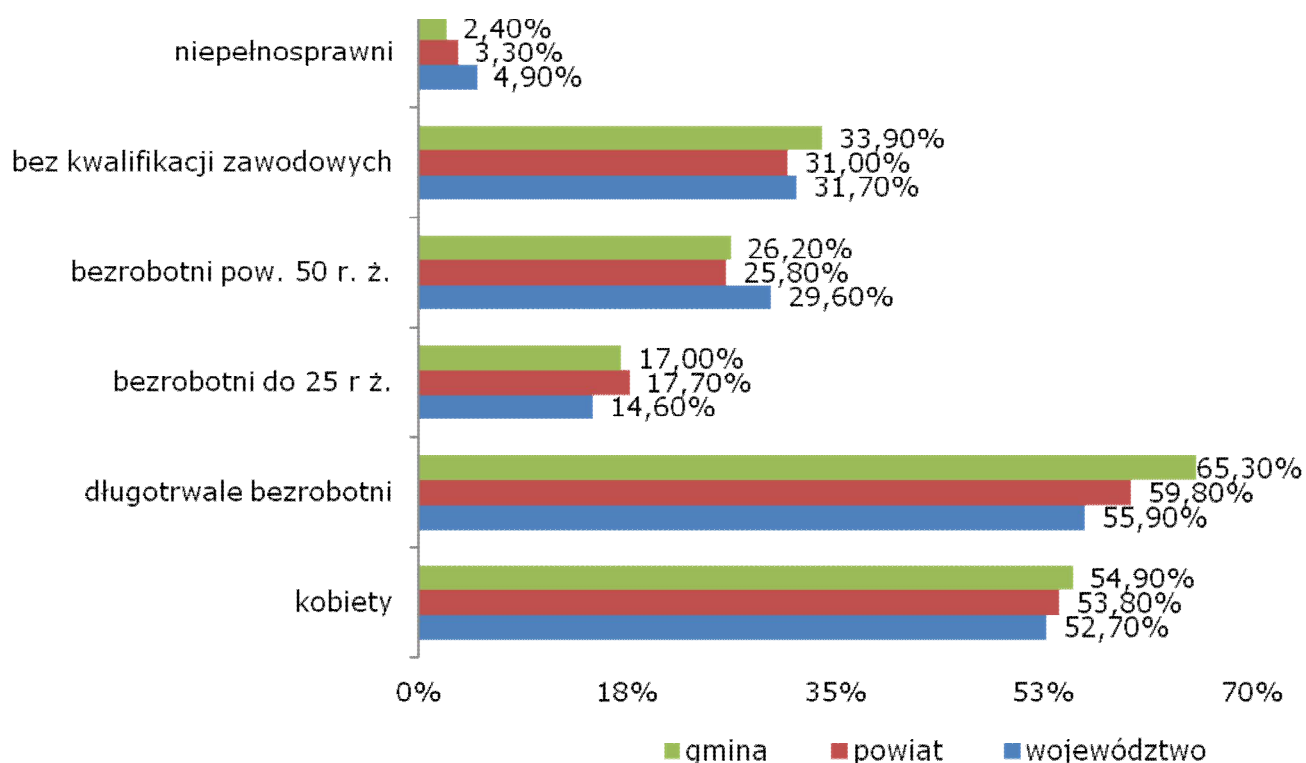
Wyszczególnienie	Gmina Recz		Powiat choszczeński	
Wykształcenie				
Wyższe	23	4,3	223	6,3
Policealne i średnie zawodowe	80	15,0	562	15,8
Ogólnokształcące	63	11,8	426	11,9
Zasadnicze zawodowe	169	31,6	1098	30,8
Gimnazjalne i niższe	199	37,3	1258	35,2
Wiek				
18-24	91	17	633	17,8
25-34	141	26,4	967	27,1
35-44	111	20,8	735	20,6
45-54	113	21,2	690	19,3
55-59	63	11,8	401	11,2
60-64	15	2,8	141	4,0
Czas przebywania na bezrobociu				
do 1 m-ca	51	9,6	357	10,0
1-3 m-ce	124	23,2	798	22,4
3-6 m-cy	78	14,6	540	15,1
6-12 m-cy	61	11,4	512	14,4
12-24 m-cy	93	17,4	566	15,9
pow. 24 m-cy	127	23,8	794	22,2

Źródło : załącznik 1 do sprawozdania MPiPS-01

Czynniki takie jak wiek czy wykształcenie osób bezrobotnych mają istotny wpływ na czas ich pozostawiania bez pracy. W analizowanym okresie przeszło 41% bezrobotnych figurowało w rejestrach PUP przez okres dłuższy niż rok, natomiast 23,8% powyżej dwóch lat. Osoby te, w sytuacji przedłużającego się czasu dezaktywacji zawodowej, w dużym stopniu zagrożone są wykluczeniem społecznym. Pozytywnie należy natomiast traktować fakt, że aż 47,37% bezrobotnych Gminy Recz pozostaje w rejestrze PUP co najwyżej 6 miesięcy.

W szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy są osoby długotrwale bezrobotne, których czas pozostawiania w rejestrach PUP wydłuża się, a różnego rodzaju formy aktywizacji nie przynoszą spodziewanych efektów. Osoby te stanowią 41% bezrobotnych z terenu Gminy Recz. Często długotrwale bezrobocie wynika z nakładania się czynników i barier utrudniających znalezienie zatrudnienia, takich jak brak lub niedostateczne kwalifikacje zawodowe, brak doświadczenia zawodowego, niepełnosprawność lub wiek. W Gminie Recz aż 33,9% bezrobotnych nie posiada kwalifikacji zawodowych, bądź ich kwalifikacje są niewystarczające w odniesieniu do zapotrzebowania rynku pracy.

Wykres 7. Bezrobotni w szczególnie trudnej sytuacji w Gminie Recz powiecie choszczeńskim i województwie zachodniopomorskim (31 grudnia 2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Choszczynie oraz WUP w Szczecinie.

W trudnej sytuacji na lokalnym rynku pracy znajdują się również osoby młode, które pomimo iż są w okresie potencjalnie największej aktywności zawodowej, często mają niewystarczające kwalifikacje bądź brakuje im doświadczenia zawodowego. Wśród bezrobotnych Gminy Recz, 25- roku życia nie ukończyło jeszcze 17 % osób. Z innych powodów problem ze znalezieniem pracy mają często także osoby powyżej 50 roku życia – niejednokrotnie doświadczają one dyskryminacji ze względu na wiek, pomimo iż dysponują długoletnim doświadczeniem zawodowym. W strukturze bezrobocia Gminy stanowią 26,2%.

W skali lokalnego rynku pracy niewielki wydaje się odsetek osób niepełnosprawnych, kształtujący się na poziomie 2,4%. Należy jednak pamiętać, że prawdopodobnie są to osoby, których aktywizacja zawodowa jest utrudniona ze względu na rodzaj i stopień niepełnosprawności, niejednokrotnie brak mobilności, a także bariery zewnętrzne – architektoniczne czy komunikacyjne. Dlatego wymagają one szczególnego wsparcia.

Tabela 22. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych z Gminy Recz w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Podjęcie pracy niesubsydiowanej	2596	2552	2297	2638	2634
Podjęcie pracy subsydiowanej	-	-	-	-	-
Dotacja na działalność gospodarczą	17	3	9	12	12
Szkolenia	22	4	6	14	4
Stáže	174	34	40	48	110
Prace społecznie użyteczne	44	50	46	40	38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Choszcznie.

W świetle powyższej analizy, wskazującej na rosnące bezrobocie wśród mieszkańców Gminy Recz oraz utrwaloną niekorzystną jego strukturę, Pozytywna okazuje się informacja o liczbie 53 osób bezrobotnych podejmujących pracę na wolnym rynku oraz uczestniczących w różnych formach aktywizacji zawodowej realizowanych przez PUP w Choszcznie.

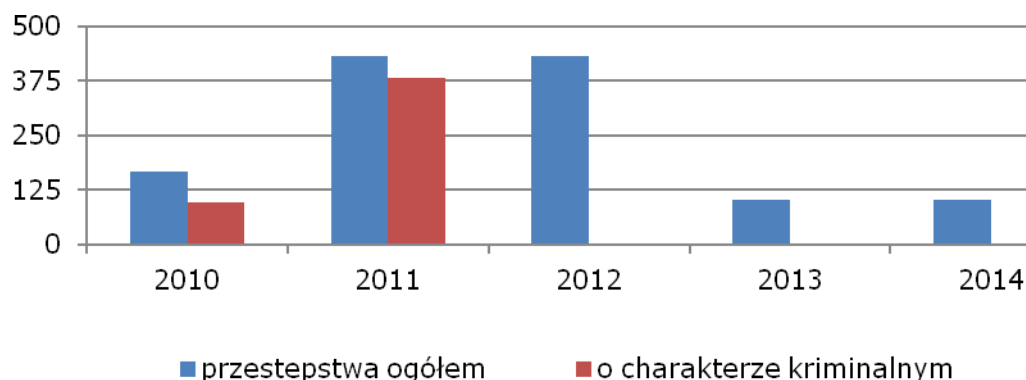
W latach 2010-2014 zatrudnienie na wolnym rynku znalazło średnio w roku 2500 bezrobotnych z Gminy Recz. W analizowanym okresie 218 bezrobotnych realizowało prace społecznie użyteczne, 406 osoby – staże, a 50 szkolenia. Jak wynika z tabeli, liczba osób kierowanych na poszczególne formy aktywizacji zmieniała się w poszczególnych latach. Było to jednak zależne od wielu czynników, w tym od wielkości środków Funduszu Pracy przeznaczonych na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych w powiecie choszczeńskim.

2.4.3. Dysfunkcje społeczne

Dysfunkcja, według słownika języka polskiego, oznacza ogólnie „nieprzystosowanie czegoś do pełnienia określonych funkcji. Na potrzeby GSRPS przyjęto natomiast, że dysfunkcje społeczne to zjawiska wpływające w sposób negatywny na funkcjonowanie systemu społecznego. Zakłócają one równowagę społeczną, ponieważ wiążą się z naruszeniem prawa i powszechnie przyjętych norm, a także bardzo często z degradacją psychiczną i/lub fizyczną osób (zaburzenia relacji interpersonalnych, rozpad więzi rodzinnych, chroniczny stres, zaburzenia zdrowotne itp.). Dalszej analizie poddane zostaną zjawiska, które odpowiadają przyjętej definicji dysfunkcji społecznych: przestępczość, przemoc w rodzinie oraz alkoholizm.

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Choszcznie, w latach 2010-2014 liczba przestępstw stwierdzanych w Gminie Recz systematycznie malała. Większość spośród nich stanowiły czyny o charakterze kryminalnym. W badanym okresie nie popełniono natomiast przestępstw o charakterze gospodarczym.

Wykres 8. Przestępstwa popełnione na terenie Gminy Recz w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Choszcznie.

Analiza struktury popełnianych przestępstw pozwala stwierdzić, iż najczęściej na terenie gminy dochodzi do kradzieży oraz kradzieży z włamaniem. Pomimo wzrostu liczby przestępstw, należy odnotować pozytywny fakt. Otóż, wskaźnik przestępstw na 1000 ludności dla gminy jest niski – w 2014 r. wynosił zaledwie 10,3. Na tej podstawie można stwierdzić, iż przestępczość nie jest poważnym problemem w Gminie Recz, zaś stan bezpieczeństwa publicznego należy ocenić jako dobry (70 % respondentów czuje się bezpiecznie na terenie Gminy Recz).

Tabela 23. Zdarzenia drogowe oraz kierujący w stanie nietrzeźwości w Gminie Recz w latach 2010-2013

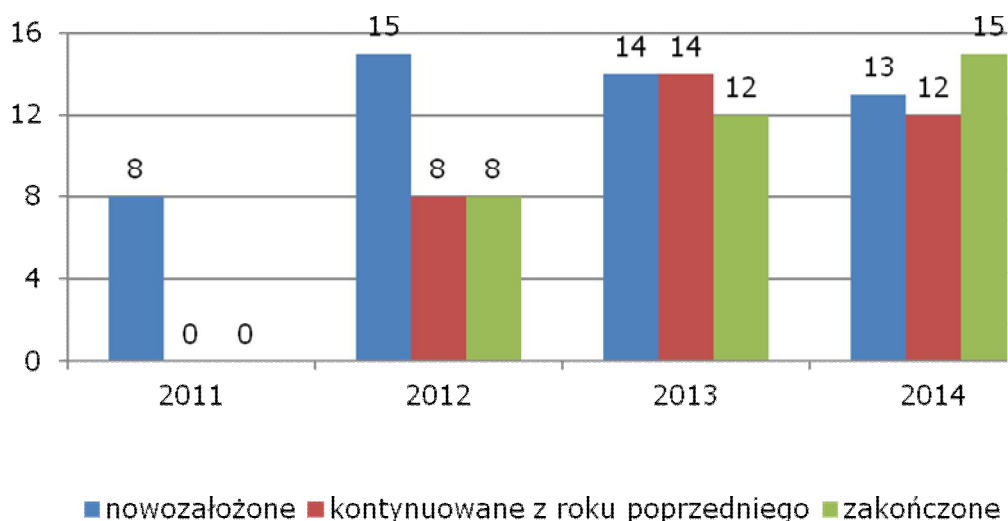
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014
Liczba wypadków drogowych	7	5	8	2
Liczba kolizji drogowych	40	39	44	34
Liczba kierujących pojazdami w stanie nietrzeźwości	42	37	21	27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Choszczynie.

Ważnym elementem mającym wpływ na stan bezpieczeństwa na terytorium gminy jest ponadto bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Według KPP w Choszczynie, zdarzenia drogowe powodujące zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi nie są co prawda rzadkie, jednak ogólnie stan bezpieczeństwa na drogach jest zadowalający. Zaniepokojenie budzi jednak liczba zatrzymanych przez policję kierujących w stanie nietrzeźwości.

Kolejnym istotnym obszarem dysfunkcji jest przemoc w rodzinie, która wedle art. 2 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, oznacza jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Wykres 9. Niebieskie Karty założone w Gminie Recz w latach 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie M-GOPS w Reczu

W opinii członków ZI oraz pracowników socjalnych, ofiary przemocy w rodzinie często bardzo niechętnie zgadzają się na uruchomienie procedury „Niebieskiej Karty”. Należy ponadto domniemywać, iż część przypadków przemocy domowej nie wychodzi na jaw, ponieważ osoby nią dotknięte nie mają odpowiedniej świadomości w tym zakresie, uważają, że jest to ich „prywatna sprawa” albo obawiają się ostracyzmu społecznego. Z drugiej strony, wzrastająca liczba zakładanych „Niebieskich Kart” może świadczyć o tym, że problem przemocy w rodzinie jest coraz lepiej rozpoznawany. Jak podaje gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przemocy w rodzinie, w latach 2011-2014 w Gminie Recz zostało założonych 50 Niebieskich Kart, zaś 34 karty były kontynuowane z lat poprzednich.

Stosowanie przemocy przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, stając się przyczyną cierpienia dorosłych i dzieci, a także skutkuje szczególnie dramatycznymi konsekwencjami dla rozwoju psychicznego i fizycznego dzieci. Należy przy tym podkreślić, iż określenie skali tego zjawiska nie jest zadaniem prostym. Tym bardziej, że może ono przyjmować formę przemocy:

- fizycznej np. wymierzanie policzków, bicie, kopanie;
- seksualnej, polegającej na zmuszaniu do określonych zachowań i kontaktów seksualnych;
- psychicznej – słowne lub niewerbalne groźby użycia przemocy wobec osoby lub tego, co do niej należy, m.in. zastraszanie, poniżanie, ublizanie, szantaż;
- ekonomicznej/materialnej oznaczającej odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie bądź ograniczanie podjęcia pracy zarobkowej, niszczenie przedmiotów itp.

Zarówno przestępczość jak i różne dysfunkcje rodzinne często współwystępują z problemem uzależnień, w szczególności od alkoholu. Jest to szeroki obszar, a zarazem trudny do badania. Uzależnienie nie jest bowiem pojęciem jednoznacznym. Może dotyczyć osób, które nadużywają konkretnych substancji:

narkotyków (narkomania), leków (lekomania), alkoholu (alkoholizm) czy papierosów (nikotynizm). Może również odnosić się do osób mających silne pragnienie wykonywania jakiejś czynności, np. uzależnienie od gier hazardowych, oglądania telewizji, Internetu, robienia zakupów, pracy czy seksu.

Nałóg utrudnia prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne (w konsekwencji może prowadzić nawet do wykluczenia społecznego), a także przynosi różne szkody dla osoby uzależnionej, jej najbliższych, a także całego społeczeństwa. Precyzyjne określenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami nie jest możliwe. Jednakże kwestia ta stanowi poważne wyzwanie dla współczesnej polityki społecznej, ponieważ uzależnienie jednej osoby w rodzinie czy najbliższym otoczeniu może silnie, negatywnie wpływać na życie kilkunastu a nawet kilkudziesięciu osób.

Zrealizowane w Polsce badania epidemiologiczne pozwalają szacować liczbę osób uzależnionych od alkoholu na ok. 850 tys., zaś osób pijących alkohol szkodliwie – na 3,6 mln. Szacuje się, że populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie jest aż cztery razy większa niż populacja osób uzależnionych od alkoholu i stanowi nawet do 13% danej populacji. Inne ogólnokrajowe badania, które w 2010 roku przeprowadziło Centrum Badań Opinii Społecznej CBOS, sugerują, że Polacy lubili i nadal lubią spożywać alkohol – 76% mieszkańców nie stroni od alkoholu, w tym 65% przyznaje się, że pije czasami, natomiast 11%, że pije często. Abstynencję deklaruje 22% badanych. Częściej alkohol piją mężczyźni (84%) niż kobiety.

Picie alkoholu w Polsce traktowane jest jako element wieloletniej tradycji, która na stałe zagościła w naszej kulturze. Wysoka dostępność alkoholu wynika z popytu na ten produkt. Na dzień 31 grudnia 2015 r. na terenie gminy Recz działało:

- 23 punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy), w tym 15 punktów sprzedających napoje o zawartości alkoholu powyżej 18%;
- 11 punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne), w tym 3 punkty sprzedające napoje o zawartości alkoholu powyżej 18%.

Na podstawie oświadczeń składanych przez przedsiębiorców można stwierdzić, iż najczęściej sprzedawane są napoje o zawartości do 4,5% alkoholu oraz piwo. W ostatnich trzech latach wartość sprzedaży alkoholu rokrocznie znacznie przekraczała milion złotych.

Tabela 24. Wartość sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie Recz w latach 2012- 2015(w złotych)

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
Napoje do 4,5% oraz piwo	1.275 270,43	1.184 668,82	2.099 116,43	2.065 858,75
Od 4,5% do 18%(z wyjątkiem piwa)	467 563,89	301 742,89	445 085,15	556 973,21
Powyżej 18%	1.098 408,99	917 050,71	1.763 229,64	1.937 345,13
Łącznie	2.841 243,31	2.403 462,42	4.307431,22	4.560 177,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

Dane o wartości sprzedaży alkoholu zostały podane jedynie sygnalnie. Nie jest możliwe określenie, ile alkoholu spożyli sami mieszkańcy gminy, a ile przyjeżdżający goście i turyści. Nie sposób ustalić również, ile alkoholu mieszkańcy zakupili poza terenem gminy. Warto jednak nadmienić, iż w przeliczeniu na 1 dorosłego mieszkańca gminy, wartość sprzedanego alkoholu w ciągu 2015 roku to ponad 955 złotych (79,58 zł miesięcznie).

W ciągu ostatnich pięciu lat GKRPA podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia w stosunku do 49 osób. Średniorocznie daje to prawie 10 osób. W świetle wcześniejszych rozważań liczba ta może wydawać się dość niska, należy jednak pamiętać, że GKRPA podejmuje wskazane wyżej działania przede wszystkim w stosunku do osób pijących w sposób szkodliwy, zagrażających osobom w najbliższym otoczeniu rodzinnym czy sąsiedzkim.

Tabela. 25 Działalność punktu konsultacyjnego dla osób z problemem alkoholowym oraz dla ofiar przemocy na przestrzeni lat 2009-2015

Rodzaj działań	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Uzależnieni od alkoholu	21	29	24	30	33	31	34
Dorośli członkowie rodzin alkoholików	24	23	55	29	26	25	26
Dzieci z rodzin z problemem	4	4	2	3	5	4	2

alkoholowym							
Ofiary przemocy w rodzinie	2	3	10	5	9	30	15
Sprawcy przemocy w rodzinie	2	3	3	5	20	30	12
Skierowane wnioski do sądu rodzinnego	1	-	2	-	-	-	-
Uczestnictwo w grupach roboczych NK	-	-	-	-	-	-	48
Uzależnieni od narkotyków	-	-	-	-	1	1	2
Dorośli członkowie rodzin gdzie występuje problem alkoholowy	-	-	-	-	3	-	2
Interwencje domowe u osób nadużywających alkohol	6	2	4	4	3	10	6
Ogółem	60	61	100	81	101	133	133

W listopadzie 2015 roku z uczniami i uczennicami klas V i VI Szkoły Podstawowej w Reczu oraz uczniami klas trzecich Gimnazjum w Reczu zostały przeprowadzone warsztaty. Dzięki tym warsztatom zostały ustalone opinie dotyczące kwestii uzależnień i przemocy wśród młodzieży zamieszkującej naszą Gminę. Wśród 93 uczniów przeprowadzona została ankieta pn. „Uzależnienia i przemoc”. Poruszone zostały trzy problematyczne zagadnienia dotyczące: sytuacji w domu i szkole, uzależnień i przemocy. 80% uczniów ocenia atmosferę panującą w domach rodzinnych jako dobrą. Kontakt z papierosami i alkoholem nie miało 74% uczniów., 9% z nich przyznaje się, że spożywa alkohol zawsze kiedy ma tylko okazję i jest to w 80% piwo (uczniowie gimnazjum). Miejscem gdzie najczęściej spożywają alkohol jest podwórko, park, las. Uczniowie twierdzą także, iż nie orientują się czy w ich środowisku łatwo dostępne są narkotyki, ponieważ 86% nie miało z nimi kontaktu, natomiast 8% z nich spróbowało 1-2 razy. Niepokojący jest natomiast fakt, że ponad 30% rodziców nie rozmawia z dziećmi na tematy dotyczące zagrożeń związanych z uzależnieniami, ponad połowa uczniów dowiaduje się o tym z zajęć na terenie szkoły. Przemoc, chuligaństwo, wandalizm według 36% uczniów ankietowanych jest zjawiskiem raczej rzadkim, dla 22% raczej powszechnym. Najczęściej tego typu

zachowania mają miejsce na terenie szkoły (59%) oraz w drodze ze szkoły do domu. Najbezpieczniej czują się we własnym domu (72%). Uczniowie doświadczają różnych form przemocy, jednak dominującą jest wulgarnie wyzywanie, wyśmiewanie (33%), a także szarpanie, popychanie, wykręcanie rąk (14,5%).

2.4.4. Problemy społeczne z perspektywy mieszkańców i lokalnych liderów.

Problemy społeczne z perspektywy mieszkańców gminy Recz zostały zbadane w dwóch aspektach. Pierwszy obejmuje trudności życiowe, których respondenci doświadczają sami bądź ich rodziny, natomiast drugi dotyczy barier i wyzwań, z jakimi niejednokrotnie spotykają się w różnych dziedzinach życia, a które przekładają się na jakość ich funkcjonowania.

W większości przypadków rodziny borykają się z wieloma nakładającymi się na siebie problemami, z których jedne powodują powstawanie następnych. Spośród badanych mieszkańców gminy Recz prawie dwie trzecie (67,0%) wymieniło więcej niż jedną trudność życiową, doświadczaną w codziennym życiu. Respondenci najczęściej wskazywali bezrobocie (80% badanych), alkoholizm (43%), rozbiecie rodziny-wyjazdy zagraniczne (40%) oraz ubóstwo (29%). Często borykają się również z bezradnością życiową (27%) lub bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (21%).

Skala pozostałych, wymienionych w ankiecie, trudności życiowych jest niewielka.

Tabela.26. Problemy i trudności życiowe doświadczane przez respondentów

Problem/trudność życiowa	Liczba wskazań	% w stosunku do liczby respondentów
Bezrobocie	80	80%
Uzależnienie członka rodziny(alkohol)	43	43%
Rozbiecie rodziny (wyjazdy zagraniczne)	40	40%
Ubóstwo	29	29%
Bezradność życiowa	27	27%
Niewydolność materialna rodziny	24	24%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	21	21%
Brak dostępu do pomocy specjalistycznej	15	15%

Źródło: Raport z badania opinii społeczności lokalnych...

Sytuacja społeczna i materialna rodzin respondentów oraz trudności, których doświadczają w codziennym funkcjonowaniu, jest ściśle związana z ich otoczeniem oraz barierami i wyzwaniem, które stają przed nimi w różnych dziedzinach życia. W badaniu skoncentrowano się na czterech dziedzinach: rynku pracy, edukacji, zdrowiu oraz aktywności społecznej, chociaż respondenci mieli możliwość wskazania barier również w innych obszarach.

Najbardziej newralgicznym obszarem w ocenie respondentów okazuje się rynek pracy. Liczba wskazań na bariery i wyzwania w jego ramach wyniosła 203, a więc najwięcej spośród wszystkich badanych obszarów. Respondenci najczęściej dostrzegali brak miejsc pracy w gminie (61,39% badanych) oraz trudności w dojeździe do pracy (50,49%). Znacznie rzadziej wskazywane były bariery tkwiące w samych mieszkańcach, a więc brak doświadczenia zawodowego (24,75%), niedostateczne kwalifikacje zawodowe (24,75%), niepełnosprawność (8,91%) czy problem z zapewnieniem opieki dla dziecka/osoby zależnej (6,93%). Mniej niż jedna dziesiąta respondentów dostrzega brak warunków do podjęcia działalności gospodarczej (5,94%).

Tabela 27. Bariery i wyzwania w obszarze rynku pracy wskazane przez respondentów

Wyszczególnienie	Liczba wskazań	% w stosunku do liczby respondentów
Brak miejsc pracy w gminie	62	61,39%
trudności w dojeździe do pracy	51	50,49%
brak doświadczenia zawodowego	25	24,75%
niedostateczne kwalifikacje zawodowe	25	24,75%
niepełnosprawność	9	8,91%
problem z zapewnieniem opieki dla dziecka/osoby zależnej	7	6,93%
Brak warunków do podjęcia działalności gospodarczej	6	5,94%
Inne	0	0

Źródło: Raport z badania opinii społeczności lokalnych...

W drugiej kolejności, respondenci najczęściej wskazywali bariery w obszarze zdrowia (łącznie 165 wskazań), a wśród nich trudny dostęp do lekarzy specjalistów, którego doświadcza w codziennym funkcjonowaniu aż 56,43% badanych mieszkańców gminy. Połowa (48,51%) respondentów wskazała niedostateczną opiekę nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, Utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych wskazało 41,58%. W najmniejszym stopniu respondenci przywołują brak wiedzy o tym, jak dbać o zdrowie (10,89%) oraz uprzedzenia wobec osób chorujących (5,94%).

Tabela 28. Bariery i wyzwania w obszarze zdrowia wskazane przez respondentów

Wyszczególnienie	Liczba wskazań	% w stosunku do liczby respondentów
trudny dostęp do lekarzy specjalistów	57	56,43%
niedostateczna opieka nad osobami starszymi/niepełnosprawnymi	49	48,51%
utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych	42	41,58%
brak wiedzy jak dbać o zdrowie	11	10,89%
uprzedzenia wobec osób chorujących (w tym psychicznie), niepełnosprawnych, itp.	6	5,94%
inne	0	0

Źródło: Raport z badania opinii społeczności lokalnych...

Respondenci w najmniejszym stopniu zauważają bariery w sferze edukacji, o czym świadczy łączna liczba wskazań na poziomie 98. Za najpoważniejszą uważają barierę finansową, która uniemożliwia bądź utrudnia podejmowanie nauki (40%) , a także brak oferty edukacyjnej dla osób dorosłych (28,7%). W mniejszym stopniu odwołują się do niskiej dostępności placówek edukacyjnych (11,8%) oraz trudnego dostępu do informacji na temat szkoleń i kursów (9,9%), a także do braku dostępu do komputera i/lub Internetu (6,93%).

Tabela 29. Bariery i wyzwania w obszarze edukacji wskazane przez respondentów

Wyszczególnienie	Liczba wskazań	% w stosunku do liczby respondentów
Bariera finansowa	40	39,6%
Brak oferty edukacyjnej dla dorosłych	29	28,7%
Niska dostępność placówek edukacyjnych	12	11,8%
Trudny dostęp do informacji na temat szkoleń i kursów	10	9,9%
Brak dostępu do komputera/Internetu	7	6,93
Inne	0	0

Źródło: Raport z badania opinii społeczności lokalnych.

Mniejsza liczba wskazań na bariery i wyzwania w obszarze edukacji nie oznacza, że mają mniejsze znaczenie. Z relacji ankietowanych okazuje się bowiem, że osoby, które nie zaznaczały barier w zakresie edukacji, niejednokrotnie tłumaczyły, że ten obszar ich nie dotyczy – z różnych względów (wiek, brak potrzeby nauki ze względu na status emeryta bądź rencisty).

Tabela 30. Problemy społeczne gminy do rozwiązania w pierwszej kolejności w opinii respondentów

Wyszczególnienie	Liczba wskazań	% w stosunku do liczby respondentów
Bezrobocie	80	79,2%
Ubóstwo	63	62,4%
Uzależnienia od substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, lekarstwa itp.)	43	42,6%
Brak miejsc spotkań dla młodzieży	45	44,55%

Rozbicia rodzin-wyjazdy zagraniczne w celach zarobkowych	40	39,6%
Emigracja młodych i dobrze wykształconych osób	40	39,6%
Mała aktywność środowisk lokalnych	23	22,8%
Inne	0	0

Źródło: Raport z badania opinii społeczności lokalnych.

Bariery i wyzwania w różnych dziedzinach życia mają powszechny charakter. Są doświadczane i zauważane niezależnie od płci, wieku, statusu na rynku pracy czy sytuacji materialnej – jedynie 4% respondentów zadeklarowało, iż nie doświadczą, żadnych barier – pozostali badani mieszkańcy natknęli się na przynajmniej jedną. Problemy i trudności życiowe respondentów i ich rodzin, a także bariery, których doświadczają, znajdują swoje odzwierciedlenie w opinii badanych na temat problemów społecznych gminy, które należy rozwiązać w pierwszej kolejności. Najwięcej wskazań dotyczy bowiem bezrobocia (79,2% respondentów) i biedy (62,4%). Problemem, na który należy zwrócić uwagę jest również emigracja młodych i dobrze wykształconych osób (39,6%), a także uzależnienia od substancji psychoaktywnych, takich jak alkohol, narkotyki czy lekarstwa (42,6%).

Pozostałe z wymienionych problemów były znacznie rzadziej wskazywane przez respondentów – prawie jedna piąta zwróciła uwagę na konieczność zwiększenia aktywności środowisk lokalnych (19%), a niewiele ponad jedna dziesiąta (17,8%) na potrzebę rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie i braku dostępu do komputera i Internetu (10%). Przystępczość okazuje się problemem o niewielkim znaczeniu – wskazało go jedynie 4,7% badanych mieszkańców gminy.

Ciekawe jest również to, że za jeden z ważniejszych problemów badani uznali małą aktywność środowisk lokalnych, podczas gdy wskazując kierunki rozwoju gminy, niewielu uznało wsparcie organizacji pozarządowych i oddolnych inicjatyw lokalnych za najważniejszy kierunek rozwoju. Poza tym, mała aktywność środowisk lokalnych (22,8% respondentów) stanowi ważny problem zarówno w opinii osób, które deklarują zaangażowanie w życie swojej społeczności, jak i tych, którzy nie angażują się w żaden sposób.

Na podstawie ankiet, opinii lokalnych liderów można wskazać szereg zjawisk, które utrudniają albo nawet uniemożliwiają wielu mieszkańcom gminy poprawne pełnienie ról rodzinnych, zawodowych i społecznych. W tym miejscu omówione zostaną czynniki wpływające na funkcjonowanie rodzin, natomiast w następnym podrozdziale strategii – dotyczące aktywności społecznej.

Determinanty sytuacji rodzin w Gminie Recz

W ocenie lokalnych liderów i ekspertów, wiele rodzin nie wypełnia należycie swoich funkcji, zwłaszcza w zakresie opieki i wychowania dzieci. Często wyzwaniem, które zmniejsza poczucie bezpieczeństwa członków rodziny, jest sfera materialna i wiążące się z nią problemy takie jak brak stałego dochodu, środki finansowe nie wystarczające do utrzymania się, trudne warunki mieszkaniowe, minimalizowanie potrzeb bytowych. Jednakże negatywny wpływ psychologiczny zwłaszcza na dzieci i młodzież, ma również brak należytych wzorców oraz doświadczanie w rodzinach różnych dysfunkcji, takich jak np. przemoc fizyczna lub psychiczna, uzależnienia, zaburzenia relacji międzyludzkich, nadużycia emocjonalne, odrzucenie, rozwód rodziców, choroba psychiczna.

Jako przyczyny opisanego stanu rzeczy, lokalni liderzy i eksperci wskazują:

- niezaradność życiową, brak umiejętności gospodarowania budżetem domowym oraz postawę roszczeniową wobec instytucji pomocowych, zwłaszcza M-GOPS;
- niedostateczną świadomość rodzicielską oraz niedobór kompetencji wychowawczych, np. w zakresie zachowań interpersonalnych i ich korygowania, porozumiewania się ze swoimi dziećmi, rozpoznawania, kontrolowania i wyrażania uczuć, stosowania nagród i kar;
- związane z poprzednim punktem, powielanie złych schematów wychowawczych, brak odpowiedniego kontaktu rodziców z dzieckiem wynikający z małej ilości czasu (szybkie tempo życia, nastawienie na dobra materialne), braku rozmów o sprawach ważnych, niezrozumienia wzajemnych potrzeb, braku pomysłu na spędzanie wspólnie czasu wolnego w sposób produktywny;
- zmiany kulturowe w zakresie funkcjonowania rodzin, w szczególności odejście od modelu rodziny wielopokoleniowej; obserwuje się przy tym spadek szacunku dla osób starszych, które często są traktowane jako ciężar;
- w wielu rodzinach panuje przekonanie, że edukacja oraz aktywność zawodowa nie są wartością – nie trzeba się uczyć ani pracować, żeby żyć, bo „ośrodek pomocy społecznej pomoże”;
- niska świadomość rodziców i opiekunów na temat odpowiedzialności za wychowanie dzieci oraz wpływu, jaki wywierają nieumiejętnym wychowaniem, co objawia się m.in. małym zainteresowaniem edukacją swoich dzieci, niską frekwencją na zebraniach w szkole;
- niski poziom zaufania do instytucji pomocowych oraz wstyd przed ujawnieniem problemów występujących w rodzinie, przy jednoczesnym przyzwoleniu społecznym na zachowania dysfunkcyjne;
- utrudniony dostęp do specjalistów pracujących z osobami/rodzinami w kryzysie, np. psychologa, terapeuty;
- niski poziom integracji społecznej, mieszkańcy zamykają się na relacje w rodzinie i najbliższe otoczenie (znajomi, sąsiedzi).

Zdaniem lokalnych liderów, wiele problemów rodzinnych jest związanych z trudną sytuacją materialną, która wynika głównie z braku zatrudnienia lub pracy za niską płacę. Wyzwania w obszarze lokalnego rynku pracy to z kolei bariery indywidualne, obejmujące m.in. brak odpowiedniego wykształcenia, niską motywację czy nawet

niechęć do pracy, słabą mobilność oraz brak niezbędnych kompetencji i nawyków; z drugiej strony, to różnorodne bariery strukturalne, dotyczące małej liczby zakładów pracy nie tylko w gminie, ale również w regionie, utrudniony dojazd do pracy, ograniczony dostęp do instytucjonalnych form opieki nad dziećmi i innymi osobami zależnymi (w szczególności zbyt mała liczba przedszkoli brak żłobka).

Istotny wpływ na rynek pracy ma również szereg czynników zewnętrznych, niezależnych od woli i działań instytucji w gminie. W szczególności wskazywano na politykę gospodarczą państwa oraz skomplikowane przepisy fiskalne, które kreują wysokie koszty zatrudnienia i inne utrudnienia w prowadzeniu działalności gospodarczej, a także różnorodne obligatoryjne transfery socjalne państwa na rzecz osób biernych zawodowo, które w dużej mierze przyczyniają się do utrwalania postawy roszczeniowej oraz niezaradności życiowej.

Pomimo, iż zadaniem diagnozy strategicznej jest stworzenie niejako syntetycznego, „uśrednionego” obrazu sytuacji społecznej, to jednak należy pamiętać o występującym znacznym zróżnicowaniu terytorium gminy, poszczególnych sołectw oraz postaw zamieszkujących je osób i rodzin. Niektóre miejscowości w gminie zostały utworzone w czasach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej na potrzeby działalności PGR-ów, zaś ich mieszkańcy zostali tu sprowadzeni (przesiedleni) z innych rejonów kraju. W ocenie lokalnych liderów, mimo częściowego zacierania się różnic, niektórzy mieszkańcy miejscowości popegeerowskich przejawiają nadal dużą roszczeniowość wobec władz i instytucji publicznych, malkontenctwo oraz niechęć do podejmowania aktywności społecznej.

2.5. Aktywność społeczna i obywatelska

Zaangażowanie społeczne obywateli oraz ich zainteresowanie działalnością na rzecz organizacji pozarządowych i dobra wspólnego może przyjmować różnorodne formy, np. członkostwo w organizacjach formalnych, uczestnictwo w grupach nieformalnych, wolontariat, filantropia, przekazywanie 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego, udział w wyborach, referendach, konsultacjach społecznych itp. Jak widać, jest to rozległy obszar do analizy, zaś ogólnodostępne dane w niewielkim tylko zakresie można wygenerować dla gminy. Jednakże uzupełniając je o wyniki badań własnych, możliwe jest stworzenie obrazu aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców Gminy Recz

Według rejestrów REGON oraz KRS, na terenie gminy swoją siedzibę ma 19 organizacji zaliczanych do sektora pozarządowego. Działają one w trzech podstawowych formach prawnych, jako:

- 1) osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej – 1 podmiot (parafia rzymskokatolicka);
- 2) stowarzyszenia – 14 podmiotów, w tym:
 - ochotnicze straże pożarne – 4;
 - kluby sportowe – 5;

Tabela 31. Organizacje pozarządowe mające siedzibę na terenie Gminy Recz

L.p	Nazwa organizacji	Siedziba
1.	Klub Sportowy „Hetman” Recz	Recz
2.	Klub Sportowy „Ina” Recz	Recz
3.	Klub Sportowy „Remor” Recz	Recz
4.	Klub Sportowy „Sokół” Sokoliniec	Sokoliniec
5.	Klub Sportowy „Iskra” Pomień	Pomień
6.	Ochotnicza Straż Pożarna w Reczu	Recz
7.	Ochotnicza Straż Pożarna w Nętkowie	Nętkowo

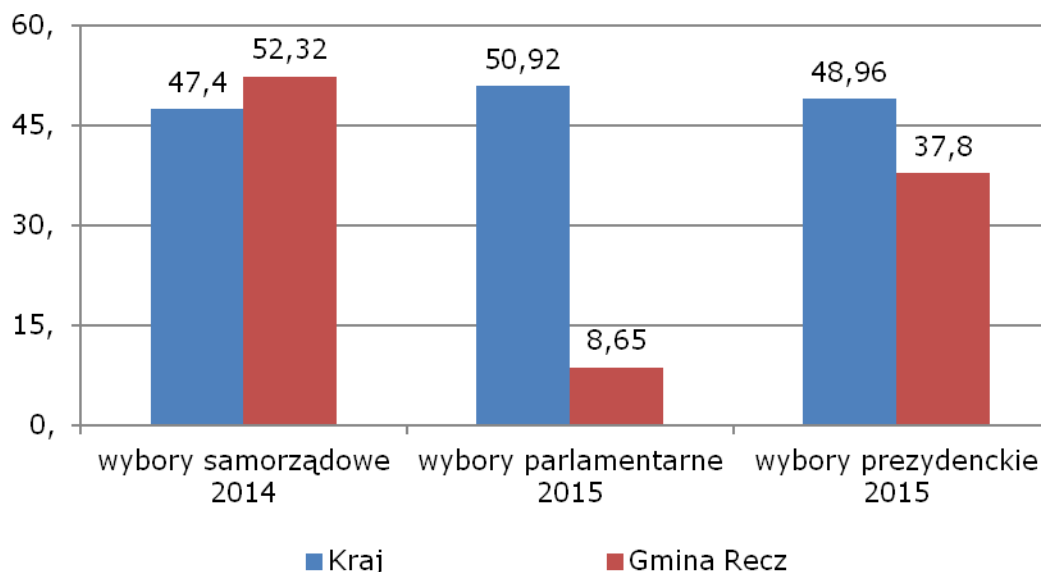
8.	Ochotnicza Straż Pożarna w Pomieniu	Pomień
9.	Ochotnicza Straż Pożarna w Żeliszewie	Żeliszewo
10.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi w Sokolińcu	Sokoliniec
11.	Stowarzyszenie „Sami swoi” w Suliborku	Suliborek
12.	Stowarzyszenie „Zielona Dolina Iny”	Rybaki
13.	Towarzystwo Miłośników Recza	Recz
14.	Reczańskie Towarzystwo Oświatowe „Pro Educatio”	Recz

Źródło: opracowanie własne na podstawie REGON i KRS

Gmina Recz współpracuje z organizacjami pozarządowymi zarówno w formie finansowej jak i pozafinansowej. Pierwsza z wymienionych form polega na wspólnej realizacji projektów (partnerstwa projektowe). Gmina zleca bowiem zadania własne w trybie otwartego konkursu ofert i pozakonkursowym w formie małych grantów. Natomiast współpraca pozafinansowa polega na wzajemnym udzielaniu wsparcia technicznego, organizacyjnego i merytorycznego przy okazji organizacji imprez kulturalnych, sportowych oraz promujących zdrowy, aktywny tryb życia.

Ważny obszar aktywności obywatelskiej stanowi udział w wyborach i referendach. Zestawienie danych dla Gminy Recz, dostępnych na stronie Państwowej Komisji Wyborczej pozwala stwierdzić, iż w odniesieniu do ostatnich czterech wyborów powszechnych w Polsce, największym zainteresowaniem cieszyły się wybory samorządowe w 2014 roku. Frekwencja wyborcza w Gminie wyniosła wtedy 52,32% i była o prawie 5 punktów procentowych wyższa od frekwencji krajowej. W Gminie Recz wybory burmistrza oraz radnych w 2014 r. zaktywizowały zdecydowanie najwięcej mieszkańców.

Wykres 10. Frekwencja wyborcza w kraju i Gminie Recz

Zaangażowanie w życie lokalnych społeczności, w różnych formach: od dbania o otoczenie po pełnienie funkcji społecznych, deklaruje niewiele ponad jedna trzecia (38,3%) respondentów. 12% badanych mieszkańców wspiera rzeczowo lub finansowo inicjatywy społeczne, 10% pełni funkcje społeczne, a jedynie po 2% bierze udział w konsultacjach projektów lokalnych strategii i programów oraz działa na rzecz osób potrzebujących wsparcia.

W świetle powyższych danych okazuje się, że aktywność społeczna badanych mieszkańców ukierunkowana jest na wąsko rozumiane najbliższe, sąsiedzkie otoczenie. Niewielu respondentów angażuje się w życie całej społeczności gminy, natomiast zainteresowanie jej rozwojem i programowaniem lokalnych polityk publicznych jest wręcz sporadyczne.

Stosunkowo niewielka aktywność społeczna badanych mieszkańców gminy znajduje swoje odzwierciedlenie w ocenie stopnia integracji społeczności lokalnej. Respondenci zostali poproszeni o odniesienie się do sytuacji występującej w miejscowości, w której mieszkają, tak aby ocena była oparta o ich osobiste doświadczenia i obserwacje. Okazuje się, że nawet na poziomie poszczególnych miejscowości stopień integracji mieszkańców jest niewielki.

Determinanty aktywności społecznej w Gminie Recz

W ocenie lokalnych liderów i ekspertów, społeczność lokalną charakteryzuje niski poziom integracji, wspólnej tożsamości oraz współpracy na rzecz dobra wspólnego. Jako przyczyny tego stanu rzeczy lokalni liderzy i eksperci wskazują:

- zabieganie, pochłonięcie pracą lub poszukiwaniem pracy; zapewnianie rodzinie odpowiednich warunków materialnych co powoduje, iż brakuje czasu na zaangażowanie w sprawy społeczne;
- w stosunkach międzyludzkich pojawiają się czasem negatywne postawy i uczucia takie jak pesymizm, podejrzliwość, zazdrość czy zawiść;

– w wielu rodzinach brakuje wychowania nastawionego na budowanie szacunku i empatii w stosunku do innych ludzi, zwłaszcza starszych, chorujących i niepełnosprawnych; brakuje również prospołecznych wzorców zachowań, dlatego młodzi i dorośli nie mają nawyku angażowania się w sprawy lokalnej społeczności; – towarzyszą im również często „ograniczające przekonania”, np. że nie warto się angażować, bo i tak nikt tego nie doceni; że praca „za darmo” jest bezsensowna.

Liderzy lokalni dostrzegają jednak również szereg pozytywnych przejawów zaangażowania społecznego w gminie. W ich ocenie, nie brakuje osób pozytywnie i optymistycznie nastawionych do otoczenia. Bardzo dobrze działają lokalne stowarzyszenia sportowe, kulturalne, kulinarne i strażackie. Dużą aktywność wykazują również sołectwa.

2.6. Podsumowanie – wnioski, prognoza zmian

Stworzenie jednolitego a zarazem kompleksowego obrazu sytuacji społecznej gminy nie jest zadaniem prostym. Fragmentaryczność i „resortowość” wielu źródeł danych statystycznych łączy się bowiem z różnorodnością i niekiedy (pozorna) sprzecznością opinii mieszkańców wyrażanych w badaniu sondażowym. Wyzwaniem okazuje się ponadto uchwycenie związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy poszczególnymi zjawiskami czy problemami społecznymi.

W toku prowadzonych diagnoz i analiz ujawniła się zasadność przyjęcia perspektywy holistycznej, w której poszczególne elementy obrazu sytuacji społecznej traktowane są jako czynniki sprzężone, tworzące „koło przyczynowo-skutkowe”. Ponadto ważne jest uwzględnianie wpływu czynników zewnętrznych, które mogą stymulować rozwój lub go hamować. W takim ujęciu istotne wydaje się identyfikowanie obszarów życia, w których nawet niewielka zmiana (np. zmniejszenie barier dostępu, zwiększenie możliwości działania) będzie dawała najlepsze efekty, przyczyniając się do pożądanых zmian w całym systemie społecznym.

W trakcie prac diagnostycznych określono charakterystyczne cechy Gminy Recz:

a. **Terytorium gminy jest silnie rozciągnięte** i ma charakter przeważnie rolniczy; dominują użytki rolne, zaś zabudowa mieszkalna jest bardzo rozproszona. Widać ponadto zróżnicowanie przestrzenne – co zrozumiałe, dostępność różnorodnych dóbr i usług jest uzależniona od miejsca zamieszkania.

b. Występują relatywnie duże odległości pomiędzy miejscowościami, które **utrudniają mobilność mieszkańców**, w szczególności osób w złej sytuacji materialnej nie posiadających własnego samochodu i/lub uprawnień do kierowania. Bariere tę pogłębia fakt, iż w gminie praktycznie nie funkcjonują środki komunikacji publicznej.

c. Uwarunkowania historyczne oraz strukturalne w dużej mierze spowodowały, iż Gmina nie dysponuje większymi zakładami pracy, zaś jej funkcje agrarne – w związku z przemianami społeczno-kulturalnymi i technologicznymi – nie są obecnie tak istotne jak kiedyś. Powoduje to **słaby rozwój gospodarki lokalnej** (wyrażający się przede wszystkim w niskim nasyceniu terenu gminy podmiotami gospodarki

narodowej, w szczególności firmami prywatnymi) oraz jej niedostosowanie do dynamicznie zmieniającej się gospodarki globalnej.

d. **Spada liczba ludności**, a jednocześnie **społeczeństwo gminy się starzeje**: maleje odsetek dzieci i młodzieży, rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Tendencja ta nie przybiera wprawdzie jeszcze rozmiarów „katastrofalnych”, jednakże w perspektywie najbliższych kilkunastu lat należy się spodziewać dalszych zmian w strukturze demograficznej. Prognozowane „starzenie się społeczeństwa” będzie się wiązało z poszerzeniem kręgu osób wymagających opieki i wsparcia z powodu chorób czy niesamodzielności wynikających z podeszłego wieku, przede wszystkim dlatego, że takiego wsparcia nie zapewni im rodzina. Już dziś obserwujemy, że coraz rzadsze są rodziny wielopokoleniowe, bo społeczeństwo propaguje model rodziny nuklearnej, zaś dorosłe dzieci i wnuki migrują do większym miast lub za granicę w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków życia. W przyszłości będzie zatem wzrastać liczba osób starszych wymagających opieki instytucjonalnej organizowanej przez samorząd gminy, administrację państwową lub podmioty prywatne (przedsiębiorców i organizacje pozarządowe). Omawiana zmiana wymusi tworzenie i rozwój różnorodnych usług dla osób starszych, przyczyniając się do powstawania nowych miejsc pracy w ramach tzw. „srebrnej gospodarki”.

e. Poważnym problemem gminy jest **wysokie, rosnące bezrobocie**. Na koniec 2015 r. w PUP jako „bezrobotni” zarejestrowanych było aż 11,4% mieszkańców gminy. Co charakterystyczne, częściej bez pracy są kobiety niż mężczyźni, osoby młode, a także mieszkańcy mający niskie wykształcenie oraz bez kwalifikacji zawodowych. Bezrobocie, zwłaszcza długotrwałe, powoduje poważne negatywne konsekwencje psychologiczne i materialne w wymiarze indywidualnym oraz społecznym. Koszty ponosi również gospodarka lokalna oraz budżet gminy, ponieważ mieszkańcy minimalizują konsumpcję, płacą mniej podatków oraz częściej korzystają z pomocy społecznej. W istocie problemem nie jest jednak tylko bezrobocie, które dość łatwo zidentyfikować w oparciu o dane PUP. Również tymczasowość zatrudnienia, praca w „szarej strefie” albo zatrudnienie za najniższą krajową mogą wzmacniać deprawację różnorodnych potrzeb ludzi.

f. Prawie **jedna czwarta mieszkańców gminy korzysta z pomocy społecznej**, z tego ponad połowa długotrwałe. Najczęściej doświadczanymi przez te osoby problemami, uzasadniającymi objęcie ich wsparciem, są: ubóstwo; bezrobocie; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego; niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba. Głębiej kryją się często jeszcze inne problemy, np. dysfunkcje społeczne (nadużywanie alkoholu, stosowanie przemocy wobec rodziny; i przekonania skutkujące nieumiejętnością pełnienia ról rodzinnych, społecznych i zawodowych). Kwestie te są jednak trudniejsze do ujęcia w statystykach oraz badaniach. Mieszkańcy jako źródło problemów wskazują raczej czynniki „zewnętrzne”, np. brak miejsc pracy w gminie, trudności w dojeździe do pracy, bariery finansowe, nieodpowiednią ofertę edukacyjną dla dorosłych.

g. W świetle badań sondażowych, **codziennność mieszkańców gminy toczy się przede wszystkim wokół spraw materialnych/finansowych**. Wśród trudności

życiowych wymieniają bowiem bardzo często kwestie takie jak niewielkie zarobki, niskie emerytury bądź renty, brak pieniędzy na bieżące wydatki, zadłużenie rodziny (kredyty, pożyczki) czy złe warunki mieszkaniowe. Dodatkowo potwierdzenie znajdujemy w tym, iż mieszkańcy poniżej przeciętnej oceniają swój poziom zamożności.

h. Samorząd gminy samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami zapewnia mieszkańcom różne **usługi społeczne**, które **spotykają się z pozytywnym odbiorem**. Powyżej przeciętnej oceniana jest oferta kulturalna, pomoc i opieka społeczna, jakość systemu edukacyjnego i oświaty, czystość, porządek i ład przestrzenny, dostęp do sportu i rekreacji, a także infrastruktura publiczna oraz gospodarki odpadami. Wysoką ocenę otrzymała również sfera bezpieczeństwa publicznego. Najslabiej mieszkańcy oceniają natomiast opiekę zdrowotną, która nie leży bezpośrednio w gestii władz gminy. W tej dziedzinie jako bariery wskazuje się przede wszystkim trudny dostęp do lekarzy specjalistów oraz placówek rehabilitacyjnych, a także niedostateczną opiekę nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

i. W świetle wcześniejszych konkluzji, nie dziwi **niska aktywność społeczna w gminie**. Mieszkańcy skupieni na tym, aby pozalać wszelkie sprawy socjalno-bytowe, dodatkowo obarczeni problemami takimi jak brak pracy, choroba czy niepełnosprawność, nie są za zainteresowani działaniem na rzecz dobra wspólnego. Przyczyny niskiej aktywności społecznej tkwią ponadto w niedostatku zaufania pomiędzy mieszkańcami, braku popularności takiej formy aktywności oraz dezintegracji społeczności lokalnych. W ocenie większości respondentów badania ankietowego, charakterystyczny jest brak zaangażowania lub nieliczne przejawy wzajemnej pomocy i wspólnych działań, a także słabe więzi między mieszkańcami, którzy w małym stopniu identyfikują się ze społecznością i jej sprawami.

Wymienione wyżej aspekty stanowią w dużej mierze słabe strony gminy, jednak nie skazują na porażkę działań podejmowanych w ramach lokalnej polityki społecznej. Potrzebne jest aktywne podejście do tematu polegające na zrozumieniu opisanych barier i tendencji, a następnie na poszukiwaniu skutecznych dróg wyjścia z negatywnej sytuacji.

Mając zarysowany obraz sytuacji społecznej w Gminie Recz, warto zadać pytanie: „Co będzie, jeśli nie zostaną podjęte żadne działania zaradcze?”. Należy przypuszczać, iż znaczna część mieszkańców sobie poradzi. Ograniczenie instrumentów wsparcia publicznego może przy tym zadziałać stymulująco na cechy takie jak ludzka zaradność, kreatywność czy przedsiębiorczość, uruchamiając endogenne działania mające na celu samoorganizację społeczną oraz lepsze wykorzystanie zasobów lokalnych. Jak bowiem wiadomo, nadmierna opiekuńczość państwa działa demotywująco oraz uzależniająco na osoby i rodziny, które są nią objęte. Jednak w przypadku części mieszkańców omawiany eksperyment mógłby się zakończyć tragicznie. Przenoszenie w całości odpowiedzialności na przykład na osoby niezdolne w pełni do samodzielnej egzystencji z powodu wieku, choroby czy niepełnosprawności, byłoby zabiegiem ryzykownym.

Istnieje powszechna zgoda na to, aby pewne grupy społeczne były objęte programami pomocowymi, które rekompensują negatywny wpływ czynników środowiskowych, ekonomicznych lub społeczno-kulturowych sprzyjających powstawaniu zjawiska wykluczenia społecznego. Niepodjęcie działań zaradczych w przypadku części problemów mogłoby spowodować utrwalanie się dysfunkcji i nierówności społecznych, a także budzić niepokoje wśród ludności. W takim razie, jak zaplanować cele i działania, aby podnosić szanse wszystkich mieszkańców na dobre życie, jednocześnie zachowując równowagę pomiędzy pomaganiem a uzależnianiem od pomocy? Odpowiedź na to pytanie znajduje się w dalszej części GSRPS.

3. Wizja i misja

Nadrzędnym celem lokalnej polityki społecznej jest poprawa jakości życia ludności gminy, na którą składa się szereg czynników kształtujących warunki życia wspólnoty oraz poszczególnych rodzin i osób samotnie gospodarujących. Wynika stąd potrzeba integracji działań sektorowych w ramach pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji, kultury, sportu, zdrowia, mieszkalnictwa i polityki prorodzinnej, w ścisłym powiązaniu z realizowanymi w gminie inwestycjami „twardymi” w infrastrukturę techniczną oraz gospodarkę. Strategiczna wizja rozwoju społecznego zakłada zatem zmiany na lepsze w niemalże każdej dziedzinie życia mieszkańców.

4. Pozycja strategiczna Gminy Recz. Analiza SWOT

Analiza SWOT pozwala ocenić wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju. Pozwala na wyznaczenie priorytetów i dostarcza „drogowskazów” do działania. Opiera się na diagnozie sytuacji i grupuje problemy na słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia. Jej schemat klasyfikacyjny wygląda następująco:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths)
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses)
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities)
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats)

Mocne strony – to obszary, gdzie obecne działania i stosowane metody oceniamy jako

skuteczne wobec aktualnych i przyszłych potrzeb. To zjawiska pozytywne z punktu widzenia

możliwości kształtowania rozwoju gminy, na które bezpośredni wpływ ma sama gmina.

Słabe strony – to obszary występowania słabości w odniesieniu do obecnych i przyszłych potrzeb oraz przeszkód w wykorzystywaniu szans. To zjawisko ograniczające możliwości rozwoju, na które bezpośredni wpływ ma sama gmina.

Szanse – to obszary, które mogą wspierać nasze przewidywane działania i mają korzystny wpływ na rozwój gminy. To zjawisko pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju gminy, występowanie którego jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy.

Zagrożenia – to obszary, które będą miały niekorzystny wpływ na rozwój gminy i na przewidywane działania. To zjawisko negatywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju gminy, występowanie którego jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy.

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia, które należy pokonać. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków

zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej. W toku dyskusji zespołu zadaniowego opracowującego niniejszą strategię dokonano analizy SWOT zamieszczonych poniżej obszarów.

PROBLEM BEZROBOCIA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - działalność Powiatowego Urzędu Pracy; - funkcjonowanie systemu umożliwiającego odbywanie stażu w zakładach pracy; - możliwość wykonywania prac społecznie użytecznych, - rozwinięta sieć usług PUP, znaczna liczba realizowanych programów na rzecz osób bezrobotnych (w tym finansowanych ze środków unijnych); - realizacja programów przeciwdziałających bezrobociu a sprzyjających aktywizacji zawodowej przez inne jednostki niż PUP tj. OPS czy PCPR; - status gminy wiejskiej, umożliwiający korzystanie z programów przeznaczonych na aktywizację obszarów wiejskich; - zaradność i operatywność mieszkańców; - dobre warunki do rozwoju inwestycji szczególnie w obszarze turystyki, - funkcjonowanie zakładów reprezentujących sferę budżetową 	<ul style="list-style-type: none"> - niewielka ilość dużych przedsiębiorstw; - niewystarczająca liczba ofert pracy; - niskie kwalifikacje osób bezrobotnych; - szara strefa bezrobocia (bezrobocie ukryte); - emigracja mieszkańców gminy do innych krajów - sezonowość rynku pracy, - brak atrakcyjnych warunków do zatrudniania młodych ludzi - bierność klientów PUP i absolwentów szkoleń, niechęć do podejmowania pracy, rejestracja w Urzędzie Pracy wyłącznie z powodu zainteresowania nabyciem uprawnień do świadczeń socjalnych i zdrowotnych; - obniżona w ostatnich latach kondycja finansowa i potencjał rozwoju znaczących dla Gminy podmiotów gospodarczych spowodowana nasileniem kryzysu finansowo-gospodarczego;

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój małych i średnich przedsiębiorstw; - pojawienie się nowych inwestorów; - rozwój usług turystycznych, - działalność organizacji pozarządowych i lokalnych grup działania, - wdrażanie programów przeciwdziałania bezrobociu dla podopiecznych M-GOPS, - możliwość rozwoju agroturystyki - pozyskiwanie środków zewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> - załamanie koniunktury na rynku handlu i usług; - niepewna sytuacja gospodarcza kraju i państw Unii Europejskiej (globalny kryzys gospodarczy, mający wpływ na kondycję ekonomiczną /sytuację przedsiębiorców/ zakładów pracy), - duża konkurencja ze strony okolicznych miejscowości - wysokie koszty pracy - sezonowość rynku pracy - narastanie zjawiska wyuczonej bezradności

SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA UBÓSTWU	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>-skonsolidowana działalność M-GOPS (dobra znajomość środowiska, przygotowany personel),</p> <p>- sprawny system udzielania świadczeń socjalnych (świadczenia rodzinne, świadczenia pomocy społecznej, dodatki mieszkaniowe);</p> <p>- realizacja przez M-GOPS programów aktywizacji zawodowej w ramach grantów unijnych;</p> <p>- dobra baza lokalowa M-GOPS,</p> <p>- funkcjonowanie programu na rzecz dożywiania osób słabo sytuowanych w szczególności dzieci,</p> <p>-funkcjonowanie Programu 500+</p> <p>- właściwe postrzeganie pomocy społecznej przez władze gminy,</p>	<p>- obciążone stanowiska pracy w M-GOPS,</p> <p>- dużo dokumentacji, a za mało czasu na pracę socjalną,</p> <p>- zmieniające się przepisy prawne;</p> <p>- brak chęci do zmiany trudnej sytuacji rodzinnej</p> <p>- powierzanie coraz to nowych zadań gminom w zakresie pomocy społecznej</p>

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - pozyskiwanie środków na zatrudnienie socjalne z funduszy UE, - dalsza realizacja przez M-GOPS programów aktywizacji zawodowej w ramach grantów unijnych; - działalność organizacji pozarządowych i parafii na rzecz przeciwdziałania ubóstwu, - udział pracowników socjalnych w szkoleniach; - praca w oparciu o kontrakty socjalne; - wzrost świadomości sytuacji prawnej wśród społeczeństwa; - poprawa świadomości przedstawicieli organizacji pozarządowych o możliwościach pozyskiwania środków pomocowych 	<ul style="list-style-type: none"> - powiększanie się dysfunkcji rodzinnych; - powierzanie coraz to nowych zadań gminom bez odpowiednich środków na ich realizację; - zubożenie społeczeństwa; - dalsze ograniczenie środków finansowych na realizację zadań pomocy społecznej - niestabilność prawa, zmiany przepisów - brak programu motywującego do dalszego rozwoju i kształcenia umiejętności - patologizacja społeczeństwa (uzależnienia); - brak możliwości opieki ze strony rodziny nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi;

SYSTEM POMOCY W PRZYPADKACH BEZRADNOŚCI W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - funkcjonowanie PCPR - realizacja programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną; - systematyczna realizacja programu dożywiania dzieci z rodzin najuboższych; - praca pedagogów szkolnych w placówkach oświaty, - funkcjonowanie programów profilaktycznych w szkołach; - działalność Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu klubów i stowarzyszeń propagujących sport i rekreację, - rodziny wielopokoleniowe (wzorce), - zaradność, pracowitość i przedsiębiorczość mieszkańców gminy, - pomoc świadczona przez M-GOPS, w tym praca na rzecz podopiecznych przez asystenta rodziny, - praca Sądu Rejonowego w tym Wydziału Rodzinne i Nieletnich oraz kuratorów sądowych – zawodowych i społecznych; - działalność prewencyjna Komendy Powiatowej Policji; - aktywne zainteresowanie problemami rodziny władz samorządowych; - funkcjonowanie ogólnopolskiego programu Karta Dużej Rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> - niewielka ilość osób zainteresowanych opieką nad dziećmi w ramach rodzin zastępczych; - brak pogotowia opiekuńczego; - brak żłobka i systemu wsparcia dzieci do lat trzech; - niewystarczająco rozwinięty system pomocy rodzinom z uwagi na ograniczone środki finansowe, - brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, - bezrobocie - słabo rozwinięta sieć organizacji pozarządowych

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - współpraca z organizacjami pozarządowymi; - utworzenie gminnej świetlicy dla dzieci i młodzieży jako placówki wsparcia dziennego; - utworzenie żłobka i zapewnienie systemu innych form opieki nad dziećmi do lat 3; - wzrost świadomości osób niezaradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w zakresie szukania form pomocy; - polityka państwa wzmacniająca rolę władz lokalnych w działaniach na rzecz dziecka i rodziny; - rozwijanie systemu zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży szczególnie gimnazjalnej; - stosowanie aktywizujących metod pracy socjalnej, - dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, - rosnąca świadomość społeczna, - wzrost poziomu wykształcenia wśród mieszkańców, - pozyskiwanie środków z zewnątrz na programy wspierające rodzinę - wdrożenie lokalnego programu pomocy rodzinom wielodzietnym 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost przestępczości wśród dzieci i młodzieży; - wzrost liczby rodziców niezaradnych życiowo (patologie, niedorozwój umysłowy, choroby psychiczne); - pogłębienie kryzysu ekonomiczno-gospodarczego mającego negatywny wpływ na poziom życia rodzin; - postępujące rozluźnienie więzów rodzinnych oraz lansowanie konsumpcyjnego stylu życia; - bierność klientów pomocy społecznej, zjawisko tzw. dziedziczenia biedy, - deficyty w obszarze codziennego sposobu komunikowania się w relacjach dzieci – rodzice, oraz rodzice – dzieci - coraz większy brak opieki zapracowanych rodziców nad swoimi dziećmi, brak zainteresowania tym co dzieci robią, degradacja relacji rodzinnych

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I STAROŚĆ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - pomoc udzielana przez M-GOPS i PCPR; - dobra znajomość środowiska; - życzliwość sąsiedzka, pomoc w potrzebie, - działalność Środowiskowego Domu Samopomocy - świadczenie przez pracowników M-GOPS usług opiekuńczych; - dobroczynność miejscowej Parafii, - zainteresowanie problemami społecznymi władz samorządowych 	<ul style="list-style-type: none"> - bariery architektoniczne i urbanistyczne dla osób niepełnosprawnych; - zbyt wąska oferta kształcenia zawodowego dla osób niepełnosprawnych; - duża liczba osób niepełnosprawnych i starszych korzystająca z pomocy społecznej, - mała oferta pracy dla osób niepełnosprawnych; - brak wolontariatu działającego w obszarze pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym, - starzenie się społeczeństwa, - niekorzystna dysproporcja pomiędzy mieszkańcami w wieku przed i poprodukcyjnym; - pogłębiający się kryzys rodziny, narastający problem braku opieki nad osobami starszymi ze strony rodziny, która często pracuje w innym kraju,

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - współpraca z organizacjami pozarządowymi; - aplikowanie przez stowarzyszenia o fundusze pomocowe na realizację programów szczególnie ze środków unijnych; - systematyczna likwidacja barier architektonicznych i komunikacji zbiorowej dla osób niepełnosprawnych; - współdziałanie samorządowych podmiotów polityki społecznej na szczeblu gminy, powiatu, - rozwój usług na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> - powiększanie się dysfunkcji rodzinnych; - powierzanie coraz to nowych zadań gminom bez odpowiednich środków na ich realizację; - ograniczenie środków PEFRON na wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych; - brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, - starzenie się społeczeństwa; - wzrost ilości osób niepełnosprawnych; - uzależnienie się od pomocy społecznej; - stosunkowo niski poziom świadomości społeczeństwa o sytuacji osób niepełnosprawnych i starszych, istnienie stereotypów i uprzedzeń; - relatywnie niskie w stosunku do kosztów życia świadczenia emerytalno-rentowe;

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - interwencje Policji zakończone wypełnieniem „Niebieskiej Karty”; - prowadzenie dyżurów psychologa i prawnika; - funkcjonowanie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, - działalność Interdyscyplinarnego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, - profesjonalna i wykształcona kadra M-GOPS w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie - współpraca z Komendą Powiatową Policji 	<ul style="list-style-type: none"> - stosunkowo mała liczba wyroków skazujących sprawców przemocy domowej w stosunku do ilości prowadzonych postępowań; - wycofywanie zawiadomień o popełnieniu przestępstwa przez ofiary przemocy domowej; - niedostateczne wykorzystanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości już istniejących przepisów prawnych (np. zakaz zbliżania się do ofiary, nakaz opuszczenia lokalu, zobowiązanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych); - koncentracja na przemocy pomiędzy dorosłymi, a niedostateczne zauważanie przemocy wobec dziecka i jego sytuacji w rodzinie, - przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy w rodzinie (mity i stereotypy); - brak konsekwentnych i zdecydowanych działań w stosunku do sprawców przemocy domowej;

SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>- wdrożenie procedury „Niebieskich kart” w pracy M-GOPS i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p> <p>- współpraca z organizacjami pozarządowymi;</p> <p>- większe uświadomienie społeczne w zakresie poszukiwania pomocy (dzieci, młodzież, ofiary przemocy);</p> <p>- zwiększenie dostępności informacji o zjawisku poprzez druk broszur, Internet; prowadzenie grup samopomocowych,</p> <p>- budowanie świadomości społecznej dot. potencjalnych zagrożeń, ich skutków i sposobów postępowania</p> <p>- intensyfikacja programów profilaktycznych</p> <p>- pozyskiwanie środków zewnętrznych np. z Urzędu Wojewódzkiego na przeciwdziałanie przemocy domowej;</p>	<p>-powiększanie się dysfunkcji rodzinnych;</p> <p>- wzrost ilości osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych;</p> <p>- choroby psychiczne,</p> <p>- ukrywanie problemu przemocy,</p> <p>- wzrost agresywnych zachowań dzieci i młodzieży,</p> <p>- nadal funkcjonujące w społeczeństwie mity, przekonania i stereotypy na temat przemocy w rodzinie,</p> <p>- występowanie sprzeczności pomiędzy istniejącymi przepisami prawa, a możliwością ich wykonania w praktyce przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości;</p> <p>- bierność klientów pomocy społecznej</p>

PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIU OD ALKOHOLU I NARKOTYKÓW	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - duże zrozumienie władz gminy i wspieranie działań na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień; - kompleksowa realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; - system zajęć profilaktyczno-wychowawczych działających przy szkołach podstawowych i gimnazjach; - kompleksowa realizacja programów profilaktycznych; - udział w kampaniach profilaktycznych, promocja zdrowego trybu życia bez używek; - działalność Pełnomocnika ds. Patologii Społecznych - działalność GKRPA - funkcjonowanie poradnictwa oferującego interdyscyplinarną pomoc; 	<ul style="list-style-type: none"> - przyzwolenie społeczne, mity i stereotypy funkcjonujące w społeczeństwie - duża ilość znajdującego się na rynku alkoholu niewiadomego pochodzenia; - zbyt mała aktywność organizacji pozarządowych, klubów AA; - niewielka oferta pracy dla osób wykluczonych społecznie uzależnionych od substancji psychoaktywnych; - bezradność osób i rodzin uzależnionych od alkoholu; - brak w okolicy izby wytrzeźwień; - procedura sądowa w stosunku do osób nadużywających alkoholu; - przepelnione stacjonarne zakłady leczenia odwykowego, - coraz większa popularność narkotyków wśród ludzi młodych; - pojawianie się nowych substancji psychoaktywnych jak np. tzw. dopalaczy; - wzrost zachowań patologicznych wśród dzieci i młodzieży

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - współpraca z organizacjami pozarządowymi, - zacieśnienie współpracy pomiędzy miejskimi, gminnymi i powiatowymi instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom; - doskonalenie realizatorów gminnego programu poprzez udział i organizację szkoleń; - współpraca z mass mediami w zakresie promocji działań przeciwdziałających uzależnieniom, - inicjowanie mody na zdrowy tryb życia, bez używek, - poszerzanie gamy zajęć sportowo-rekreacyjnych, 	<ul style="list-style-type: none"> - powiększanie się dysfunkcji rodzinnych; - wzrost przypadków uzależnienia od alkoholu i narkotyków; - liberalizacja przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi; - wzrost liczby osób kierujących pojazdami mechanicznymi pod wpływem alkoholu; - wzrost konsumpcji alkoholu przez dzieci i młodzież, - społeczne przyzwolenie dorosłych na przebywanie dzieci i młodzieży na imprezach dla dorosłych i do późnych godzin nocnych, - łatwy dostęp do alkoholu, - utrata pracy spowodowana nadużywaniem alkoholu; - utrata zdrowia na skutek nadużywania alkoholu; - pojawianie się nowych substancji psychoaktywnych jak to miało miejsce w przypadku dopalaczy; - niewydolność wymiaru sprawiedliwości dotycząca wydłużonych procedur sądowych i przewlekłości postępowań w rozpatrywaniu spraw nieletnich;

5 . Główne cele strategii, cele szczegółowe i ich realizacja

1. Pomoc na rzecz rodzin i środowisk dotkniętych problemem bezrobocia.

1.1 Cel strategiczny: Wspieranie osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz przeciwdziałanie i eliminowanie psychospołecznych skutków bezrobocia.

1.2 Cele operacyjne:

- 1) Usamodzielnianie bezrobotnych poprzez ułatwienie im podjęcia zatrudnienia.
- 2) Stwarzanie warunków do zdobycia doświadczeń zawodowych przez bezrobotnych absolwentów różnych typów szkół.
- 3) Aktywizacja bezrobotnych zmierzająca do polepszenia ich pozycji na rynku pracy.
- 4) Ograniczanie negatywnych konsekwencji bezrobocia, w tym szczególnie bezrobocia długotrwałego.

Lp.	ZADANIA	HAROMONGRAM REALIZACJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	NAKŁADY
1)	Współpraca z pracodawcami zmierzająca do zapewnienia miejsc pracy osobom długotrwale bezrobotnym	2016-2023	Powiatowy Urząd Pracy (dalej PUP), partnerzy: pracodawcy M-GOPS, Urząd Gminy (dalej UG)	budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2016-2023

2)	Nawiązanie stałej współpracy z PUP w Choszczynie w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie Gminy oraz w zakresie pośrednictwa pracy i doskonalenia zawodowego	2016-2023	M-GOPS, partnerzy: PUP	Budżet gminy, źródła Zewnętrzne
3)	Stworzenie i wdrożenie gminnego programu zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych będących podopiecznymi M-GOPS przy pracach społecznie użytecznych	2016-2023	M-GOPS, partnerzy: PUP	budżet gminy, budżet państwa
4)	Organizacja robót publicznych i prac interwencyjnych dla długotrwale bezrobotnych klientów pomocy społecznej mająca na celu ułatwienie powrotu na rynek pracy	2016-2023	UG, M-GOPS, partnerzy: PUP	budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2016-2023

5)	Udzielanie osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem wsparcia finansowego i rzeczowego	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy, budżet państwa
6)	Budowanie sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania bezrobocia	2016-2023	UG, M-GOPS, partnerzy: PUP, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (dalej PCPR), organizacje pozarządowe, pracodawcy	budżet gminy, fundusze pomocowe,
7)	Stwarzanie warunków do zdobycia doświadczeń zawodowych przez bezrobotnych absolwentów, umożliwienie odbywania stażu	2016-2023	UG, M-GOPS, partnerzy: PUP,	budżet gminy, budżet państwa

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2016-2023

8)	Promowanie wolontariatu szczególnie wśród młodzieży i absolwentów szkół jako pomostu łączącego zdobytą wiedzę z przyszłą pracą oraz dla długotrwale bezrobotnych jako alternatywy przeciwko wykluczeniu społecznemu	2016-2023	UG, M-GOPS, PUP	bez nakładów
9)	Prowadzenie szkoleń dla osób bezrobotnych w zakresie zdobycia nowych kwalifikacji, a także umiejętności poszukiwania pracodawcy (nauka autoprezentacji, pisania CV, obsługi komputera, wykorzystywanie w poszukiwaniu pracy technik informatycznych i in.)	2016-2023	PUP, UG, partnerzy: organizacje pozarządowe	budżet państwa, budżet gminy, fundusze pomocowe
10)	Inicjowanie tworzenia grup samopomocowych wśród osób korzystających z pomocy społecznej	2016-2023	M-GOPS, UG	budżet gminy, fundusze pomocowe

11)	<p>Podejmowanie działań w celu mobilizowania podopiecznych M-GOPS do poszukiwania zatrudnienia (zawieranie kontraktu socjalnego określającego zasady współpracy, cele do których należy zmierzać, uwzględnianie przed przyznaniem pomocy zaangażowania bezrobotnego w poszukiwaniu pracy; proponowanie prac interwencyjnych oferowanych przez PUP dla najbardziej aktywnych podopiecznych)</p>	2016-2023	M-GOPS, PUP	bez nakładów
-----	--	-----------	-------------	--------------

12)	<p>Podejmowanie działań w celu redukcji psychospołecznych skutków bezrobocia, ochrona dzieci przed skutkami bezrobocia rodziców (pomoc w zakresie: wyposażenia szkolnego, posiłku w szkole, możliwości korzystania z oferty programów profilaktyczno-wychowawczych, korzystania z oferty wypoczynku w okresie przerw w nauce)</p>	2016-2023	M-GOPS, UG	budżet gminy
-----	---	-----------	------------	--------------

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2016-2023

13)	Prowadzenie systematycznej pracy socjalnej, której celem jest kształtowanie postaw odpowiedzialności za swój los oraz umiejętności racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego; doskonalenie i doszkąłcanie w tym celu pracowników socjalnych pracujących z osobami bezrobotnymi	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy
14)	Zbieranie i udostępnianie informacji o wolnych miejscach pracy na terenie powiatu choszczeńskiego	2016-2023	M-GOPS, PUP	budżet gminy
15)	Współpraca z zakładami pracy w celu pozyskiwania informacji o ofertach pracy	2016-2023	M-GOPS, PUP, przedsiębiorstwa i zakłady pracy	Budżet gminy, źródła zewnętrzne
16)	Przeciwdziałanie uzależnieniu od instytucji pomocy	2016-2023	M-GOPS, UG, NGO	budżet gminy, źródła zewnętrzne

2. Pomoc na rzecz rodzin i osób dotkniętych problemem ubóstwa.

2.1 Cel strategiczny: Profesjonalizacja działalności systemu pomocy społecznej w zapobieganiu ubóstwu i łagodzeniu jego skutków

2.2 Cele operacyjne:

- 1) Pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki i możliwości.
- 2) Zapobieganie powstawaniu ww. sytuacji;
- 3) Zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.
- 4) Doprowadzanie w miarę możliwości do usamodzielniania osób i rodzin dysfunkcyjnych oraz ich integracji ze środowiskiem lokalnym.
- 5) Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi.

Lp.	ZADANIA	HAROMONGRAM REALIZACJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	NAKŁADY
1)	Świadczenie pomocy finansowej lub w naturze przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej	2016-2023	M-GOPS,	budżet gminy, budżet państwa

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2016-2023

2)	Motywowanie klientów pomocy społecznej do podnoszenia kwalifikacji i rozwiązywania własnych problemów poprzez udział w projektach	2016-2023	M-GOPS, partnerzy: PUP	Budżet gminy, źródła Zewnętrzne
3)	Działania edukacyjne dla osób objętych pomocą społeczną ułatwiające wychodzenie ze stanu ubóstwa, bezdomności oraz zapobiegające „dziedziczeniu biedy”	2016-2023	M-GOPS, partnerzy: organizacje pozarządowe	budżet gminy, fundusze pomocowe
4)	Zapewnienie osobom potrzebującym pomocy rzeczowej (odzież, meble, sprzęt AGD, zabawki pochodzące z darowizn) udzielanie zasiłków celowych na zakup odzieży, przyborów szkolnych; zapewnienie gorących posiłków	2016-2023	M-GOPS partnerzy: miejskowe parafie, organizacje pozarządowe,	budżet gminy, darowizny
5)	Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, Bankiem Żywności, związkami wyznaniowymi, Kościołem w zakresie wspierania rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych	2016-2023	M-GOPS, partnerzy NGO, parafie, Banki Żywności	budżet gminy, źródła zewnętrzne

6)	Przygotowanie kadr pomocowych do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu; szkolenie i doskonalenie zawodowe pracowników socjalnych zapewniające udzielanie fachowej i kompetentnej pomocy jednostkom i rodzinom	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy, fundusze pomocowe
7)	Pomoc mieszkańcom w poprawie warunków zamieszkania (doradztwo, dofinansowanie)	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy, fundusze pomocowe
8)	Tworzenie warunków do ścisłej współpracy - na szczeblu poszczególnych rejonów – pracowników socjalnych z kuratorami sądowymi, policją i innymi podmiotami; organizacja wspólnych spotkań	2016-2023	M-GOPS, partnerzy: kuratorzy Sądu Rejonowego, Policja	bez nakładów

9)	Intensyfikacja szkoleń pracowników socjalnych wspólnie z innymi podmiotami: policją, strażą miejską, kuratorami sądowymi, Urzędem Pracy, organizacjami pozarządowymi w celu poprawy jakości pracy, informowania się o planowanych kierunkach działania i ich wspólnej realizacji	2016-2023	UG, M-GOPS, PUP, NGO, sąd, policja,	budżet gminy, fundusze pomocowe
10)	Prowadzenie działań przeciw „wypaleniu zawodowemu” pracowników GOPS	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy, źródła zewnętrzne
11)	Doskonalenie kadry pomocy społecznej, w tym specjalistycznej, oraz zachęcanie do podjęcia specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej oraz w zawodzie pracownika socjalnego.	2016-2023	M-GOPS, partnerzy: uczelnie i podmioty prowadzące studia z zakresu specjalizacji	budżet gminy, źródła zewnętrzne

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2016-2023

12)	Realizacja zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.	2016-2023	UG, partnerzy: NGO	budżet gminy
13)	Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych	2016-2023	M-GOPS, UG, partnerzy: NGO	budżet gminy
14)	Organizacja szkoleń specjalistycznych dla pracowników socjalnych w zakresie pracy z grupami klientów pomocy społecznej dotkniętymi dysfunkcjami takimi jak: bezrobocie, alkoholizm, narkomania, bezdomność, niepełnosprawność, przemoc w rodzinie i in.	2016-2023	M-GOPS, partnerzy: jednostki szkoleniowe	budżet gminy

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2016-2023

15)	Prowadzenie kampanii informacyjnej w mediach o możliwościach, warunkach i formach uzyskiwania pomocy społecznej; aktualizacja i budowanie atrakcyjności strony internetowej M-GOPS, na której są zamieszczane informacje o bieżącej działalności, realizowanych programach i planach na przyszłość.	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy
16)	Budowanie pozytywnego wizerunku pomocy społecznej wśród mieszkańców Gminy	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy

3. Pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

3.1 Cel strategiczny: Kompleksowa opieka nad rodziną i dzieckiem. Wzmocnienie trwałości rodziny i przeciwdziałanie niekorzystnym

zjawiskom dezorganizującym życie rodzinne.

3.2 Cele operacyjne:

1. Rozwijanie form kompleksowego systemu pomocy dziecku i rodzinie, uwzględniającego działania środowiskowe i instytucjonalne (począwszy od wsparcia dla rodziny, przez działania socjalizacyjne, opiekuńcze i korekcyjne oraz resocjalizacyjne).
2. Pomoc dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych poprzez działania edukacyjne i wspierające tak aby lepiej radziły sobie z trudną sytuacją rodzinną, ograniczając działania nastawione na izolację fizyczną i psychiczną dziecka od środowiska rodzinnego.
3. Wdrożenie działań w zakresie opieki nad dziećmi do lat trzech.
4. Udzielanie wsparcia rodzinom wielodzietnym.

Lp.	ZADANIA	HAROMONGRAM REALIZACJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	NAKŁADY
1)	Świadczenie pomocy rodzinom w opiece i wychowaniu dzieci i młodzieży, wzmocnianie roli rodziny oraz zwiększanie roli placówek wychowania szkolnego	2016-2023	M-GOPS, UG	budżet gminy

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2016-2023

2)	Rozwijanie form systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną	2016-2023	M-GOPS, PUP, NGO,PCPR	Budżet gminy, źródła Zewnętrzne
3)	Wspieranie rodzin w realizacji swoich funkcji, w przypadku rodzin dysfunkcyjnych pomoc w zapewnieniu dzieciom rodzin zastępczych	2016-2023	M-GOPS, PCPR	Budżet gminy, budżet państwa
4)	Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy

5)	Zapewnienie rodzinom (w tym rodzinom z dziećmi dotkniętymi niepełnosprawnością) oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego), terapii rodzinnej i mediacji i innych usług.	2016-2023	M-GOPS, partnerzy: Poradnia Psychologiczno- pedagogiczna, placówki oświatowe, NGO	budżet gminy
6)	Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników M-GOPS i placówek oświatowych, asystentów rodziny.	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2016-2023

7)	Wspieranie systemu zajęć profilaktyczno-wychowawczych działających przy szkołach podstawowych i gimnazjach	2016-2023	UG, partnerzy: szkoły podstawowe i gimnazja	budżet gminy
8)	Pomoc w utworzeniu świetlicy środowiskowej jako placówki wsparcia dziennego	2016-2023	UG, partnerzy: organizacje pozarządowe	budżet gminy, budżet państwa, fundusze pomocowe
9)	Prowadzenie działań mających na celu wyspecjalizowanie pracowników socjalnych M-GOPS w zakresie rozwiązywania problemów rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi; pomoc konsultantów: pedagoga, psychologa, prawnika.	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy
10)	Nawiązanie partnerstw o zasięgu lokalnym w zakresie wsparcia rodziny	2016-2023	M-GOPS, partnerzy: NGO, parafie	budżet gminy
11)	Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania dzieci z rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz udzielanie	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy, budżet państwa, darowizny

	pomocy rzeczowej			
12)	Wspieranie funduszu stypendialnego umożliwiającego pomoc rodzinom najuboższym w wykształceniu dzieci i młodzieży na poziomie podstawowym i gimnazjalnym	2016-2023	M-GOPS, UG	budżet gminy, budżet państwa
13)	Finansowanie i dofinansowanie organizacji wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	2016-2023	M-GOPS, UG	budżet gminy
14)	Promocja rodzicielstwa zastępczego, w tym prowadzenie kampanii na rzecz pozyskiwania zawodowych wielodzietnych i specjalistycznych rodzin zastępczych	2016-2023	M-GOPS, PCPR	budżet gminy, źródła zewnętrzne

15)	Wspieranie rodzin wielodzietnych poprzez realizację ogólnopolskiego programu Karta Dużej Rodziny	2016-2023	M-GOPS	budżet państwa
16)	Uruchomienie lokalnego programu pomocy rodzinom wielodzietnych poprzez wdrożenie systemu ulg na poziomie gminy	2016-2023	UG, instytucje kultury, jednostki sportu, przedsiębiorcy	budżet gminy, źródła zewnętrzne
17)	Utworzenie żłobka i zapewnienie systemu innych form opieki nad dziećmi do lat 3	2016-2023	M-GOPS, UG	budżet gminy, źródła zewnętrzne

4. Pomoc na rzecz osób dotkniętych problemem niepełnosprawności i starości

4.1 .1 Cel strategiczny: Ułatwienie funkcjonowania w środowisku lokalnym osób niepełnosprawnych i starszych.

Stworzenie warunków

do uczestniczenia w życiu lokalnej społeczności.

4.2 Cele operacyjne:

1. Stworzenie osobom niepełnosprawnym i starszym warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej
2. Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych.
3. Poprawa sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy.
4. Przeciwdziałanie izolacji społecznej niepełnosprawnych dzieci.
5. Likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych.
6. Doskonalenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym i w podeszłym wieku.

Lp.	ZADANIA	HAROMONGRAM REALIZACJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	NAKŁADY
1)	<p>Opracowanie mapy barier architektonicznych (transportowych). Likwidacja barier architektonicznych poprzez stopniowe wykonywanie podjazdów dla osób niepełnosprawnych w budynkach użyteczności publicznej</p>	2016-2023	UG	budżet gminy, fundusze pomocowe
2)	<p>Przeszkolenie pracowników socjalnych M-GOPS w zakresie problematyki osób niepełnosprawnych (niepełnosprawność fizyczna, psychiczna, intelektualna, aktualne przepisy, programy wspierające osoby niepełnosprawne, nowoczesne metody pracy, sprzęt rehabilitacyjny)</p>	2016-2023	M-GOPS, PCPR, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, źródła Zewnętrzne

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2016-2023

3)	Utworzenie wolontariatu socjalnego, którego zadaniem będzie udzielanie pomocy i wsparcia osobom i rodzinom osób niepełnosprawnych oraz pomoc stanowiąca uzupełnienie usług opiekuńczych świadczonych na rzecz osób starszych i przewlekle chorych	2016-2023	M-GOPS,	budżet gminy
4)	Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy
5)	Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i niepełnosprawnym	2016-2023	M-GOPS, NGO	budżet gminy, źródła Zewnętrzne

6)	Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy
7)	Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych i starszych do informacji o możliwych formach wsparcia	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy
8)	Przeciwdziałanie izolacji osób niepełnosprawnych, czy też ich rodziców bądź opiekunów m.in. poprzez podejmowanie inicjatyw umożliwiających ich integrację z pełnosprawnymi mieszkańcami gminy	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy

9)	Inicjowanie kampanii na rzecz podnoszenia poziomu akceptacji niepełnosprawnych i wiedzy o niepełnosprawności w środowisku lokalnym	2016-2023	M-GOPS partnerzy: PCPR, miejskowe parafie, organizacje pozarządowe	budżet gminy, budżet państwa
10)	Udoskonalanie systemu świadczenia usług opiekuńczych; zwiększanie w miarę potrzeb limitu osób świadczących usługi opiekuńcze, współpraca z organizacjami pozarządowymi	2016-2023	partnerzy: organizacje pozarządowe, M-GOPS	budżet gminy, budżet państwa
11)	Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnych w zakresie zapewnienia sprzętu ortopedycznego	2016-2023	M-GOPS, PCPR	budżet gminy, budżet państwa

5. Pomoc na rzecz ofiar przemocy w rodzinie

5.1 Cel strategiczny: Stworzenie kompleksowego systemu pomocy prawnej, psychologicznej i socjalnej dla osób dotkniętych przemocą domową.

5.2 Cele operacyjne:

1. Zintegrowanie działań wszystkich instytucji i organizacji działających na terenie Gminy Czarny Dunajec w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2. Udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej ofiarom przemocy w rodzinie.
3. Pomoc dzieciom jako szczególnej grupie ofiar przemocy domowej.
4. Zwiększanie świadomości społecznej do pomagania ofiarom przemocy domowej poprzez prowadzenie kampanii edukacyjnych

Lp.	ZADANIA	HAROMONGRAM REALIZACJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	NAKŁADY
1)	Realizacja zadań Gminnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Gminy Recz	2016-2023	UG, M-GOPS, partnerzy: policja, sąd, PCPR, szkoły, parafie, NGO	budżet gminy, fundusze zewnętrzne
2)	Rozwijanie form pracy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	2016-2023	M-GOPS, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych partnerzy: PCPR	Budżet gminy
3)	Rozwijanie form pracy Punktu Konsultacyjnego dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	2016-2023	M-GOPS, GKRPA	Budżet gminy
4)	Udzielanie pomocy psychologicznej w ramach istniejącego Punktu Konsultacyjnego	2016-2023	UG, M-GOPS	Budżet gminy

5)	<p>Udzielanie pomocy prawnej rodzinom uzależnionym od alkoholu a w szczególności dla ofiar przemocy w rodzinie -zatrudnienie prawnika udzielającego porad w zakresie prawa rodzinnego – (dyżur w Punkcie Konsultacyjnym).</p>	2016-2023	UG, GKRPA	Budżet gminy
6)	<p>Współpraca z Komendą Powiatową Policji, służbami administracyjnymi, wymiarem sprawiedliwości wobec sprawców przemocy w rodzinie w celu zwiększenia szybkości i skuteczności oddziaływania szczególnie w przypadku przemocy wobec dzieci</p>	2016-2023	UM, M-GOPS, PCPR; Policja; kuratorzy sądowi	budżet gminy, źródła zewnętrzne
7)	<p>Realizacja zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej przez OPS w oparciu o środki zewnętrzne</p>	2016-2023	M-GOPS	budżet gminy, źródła zewnętrzne

8)	Udzielanie pomocy dzieciom z rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy domowej i alkoholizmu na bazie istniejących przy Zespole Szkół	2016-2023	M-GOPS, GKRPA	budżet gminy, źródła zewnętrzne
9)	Utworzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	2016-2023	UG, GKRPA	Budżet gminy
10)	Opracowanie i dystrybucja ulotki, plakatu zawierających telefony i adresy instytucji świadczących pomoc na rzecz ofiar przemocy w rodzinie; uruchomienie zakładki na gminnej stronie internetowej	2016-2023	M-GOPS, UG	Budżet gminy, źródła zewnętrzne
11)	Udział w lokalnych i ponadlokalnych kampaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	2016-2023	M-GOPS, GKRPA, Policja	Bez nakładów

12)	Wdrożenie systemu „Niebieskich Kart” w pracy Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2016-2023	M-GOPS, GKRPA, Policja	Bez nakładów
-----	---	-----------	------------------------	--------------

6. Rozwiązywanie Problemów Uzależnień

6.1 Cel strategiczny: Efektywne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii

6.2 Cele operacyjne:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i narkomanii.
2. Zmniejszenie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Ulepszenie sposobów niezbędnych do radzenia sobie już z istniejącymi problemami.
4. Zwiększanie dostępności i skuteczności terapii dla uzależnionych i ich rodzin.

Lp.	ZADANIA	HAROMONGRAM REALIZACJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	NAKŁADY
1)	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem.	2016-2023	UG, GKRPA, partnerzy: szkoły, parafie, organizacje pozarządowe	budżet gminy
2)	Informowanie społeczności o możliwości uzyskania pomocy w zakresie leczenia choroby alkoholowej i uzależnienia od narkotyków- wykonanie wizytówek i ogłoszeń.	2016-2023	UG, partnerzy: szkoły	budżet gminy
3)	Opłacenie kosztów lekarzy biegłych /psychiatra i psycholog/ orzekających w przedmiocie uzależnienia od alkoholu (na badania do lekarzy biegłych kieruje GKRPA)	2016-2023	UG, partnerzy: sąd	budżet gminy

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2016-2023

4)	Podnoszenie kwalifikacji i wiedzy dla różnych grup zawodowych na temat choroby alkoholowej, sposobów jej leczenia i innych uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	2016-2023	UG, GKRPA	budżet gminy
5)	Finansowanie działalności Punktu Konsultacyjnego oraz poszerzanie form organizacyjnych	2016-2023	UG, GKRPA	budżet gminy
6)	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomania, pomocy psychospołecznej i prawnej a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie	2016-2023	UG, GKRPA	budżet gminy
7)	Możliwość korzystania z porad psychologa pełniącego dyżur w Punkcie Konsultacyjnym przez osoby współuzależnione i ofiary przemocy	2016-2023	UG, GKRPA	budżet gminy

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2016-2023

8)	Udzielanie pomocy dzieciom z rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy domowej i alkoholizmu na bazie istniejących świetlic środowiskowych	2016-2023	UG, GKRPA	budżet gminy
9)	Udzielanie pomocy prawnej rodzinom uzależnionym od alkoholu, oraz dla ofiar przemocy w rodzinie.	2016-2023	UG, GKRPA	budżet gminy
10)	Szkolenie dla nauczycieli prowadzących świetlice środowiskowe, członków Komisji, policjantów, pracowników socjalnych	2016-2023	UG, GKRPA, partnerzy: sąd, policja, M-GOPS	budżet gminy

11)	<p>Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach</p>	2016-2023	<p>UG, GKRPA; partnerzy: szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, organizacje pozarządowe, parafie</p>	<p>budżet gminy, środki pomocowe, darowizny</p>
12)	<p>Priorytetowym zadaniem jest dostarczanie pozytywnych wzorców spędzania wolnego czasu na bazie pozaszkolnych świetlic środowiskowych (pokrycie kosztów zatrudnienia opiekunów i rtsażenie działających już świetlic w rt. Szkolne, gry planszowe, sprzęt sportowy itp.).</p>	2016-2023	<p>GKRPA, organizacje pozarządowe</p>	<p>Budżet gminy, środki zewnętrzne</p>

13)	Wdrażanie nowoczesnych programów profilaktycznych dla dzieci szkół podstawowych i młodzieży gimnazjum w środowisku szkolnym.	2016-2023	UG, GKRPA partnerzy: szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, organizacje pozarządowe	budżety gmin, środki pomocowe
14)	Organizacja przedsięwzięć (masowych) dla dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki w formie festynów, koncertów, dyskotek i zawodów sportowych (finansowanie nagród rzeczowych).	2016-2023	UG, GKRPA; partnerzy: szkoły podstawowe gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, organizacje pozarządowe	Budżet gminy

15)	Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego (kolonie i półkolonie) dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, dofinansowanie wycieczek profilaktycznych. Przedsięwzięcia te powinny mieć scenariusz zajęć zawierający treści profilaktyki uzależnień.	2016-2023	UG, GKRPA, M-GOPS	budżet gminy
-----	--	-----------	-------------------	--------------

<p>16)</p>	<p>Pokrycie kosztów dowozu dzieci na basen i biletów wstępu -(usługa transportowa i karnety) - dzieci zagrożone uzależnieniami i wychowujące się w rodzinach z problemem alkoholowym – (rodziny dysfunkcyjne)- wykaz dzieci potwierdzony przez pedagoga szkolnego i M-GOPS. Zachęcanie do tworzenia i wykorzystywania istniejącej bazy sportoworekreacyjnej, w której dzieci i młodzież aktywnie i zdrowo mogą spędzać czas wolny. Udostępnienie możliwości do prowadzenia zdrowego trybu życia, tworzenie i doposażenie miejsc do zabawy , rekreacji i wypoczynku bez alkoholu – miejsc do uprawiania sportu - zakup niezbędnego sprzętu sportowego do programów profilaktycznych.</p>	<p>2016-2023</p>	<p>UG, GKRPA;</p>	<p>budżet gminy</p>
------------	---	------------------	-------------------	---------------------

17)	<p>Wspomaganie organizacyjno - finansowe działalności szkół, uczniowskich klubów sportowych, klubów i stowarzyszeń sportowych , imprez kulturalnych skierowanych do dzieci i młodzieży z Gminy Recz mających charakter promocji trybu życia bez używek m. in. „Świąteczny Turniej Piłki Siatkowej”</p>	2016-2023	<p>UG, GKRPA; partnerzy: szkoły podstawowe ,gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, instytucje kultury, NGO</p>	budżet gminy, środki zewnętrzne
18)	<p>Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń osób fizycznych , służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.</p>	2016-2023	<p>UG, GKRPA; partnerzy: szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, organizacje pozarządowe</p>	budżet gminy

19)	Organizacyjne i finansowe wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń , osób fizycznych działających w zakresie profilaktyki i pracy z grupami ryzyka przemocy w rodzinie, rehabilitacji osób uzależnionych i współuzależnionych.	2016-2023	UG, GKRPA; partnerzy: szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, organizacje pozarządowe	budżet gminy
20)	Kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń przez przedsiębiorców sprzedających napoje alkoholowe zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i uchwałą Rady Miejskiej.	2016-2023	UG, GKRPA	budżet gminy

21)	Systematyczna kontrola punktów handlowych i gastronomicznych sprzedających i podających napoje alkoholowe w szczególności kontrola zakazu sprzedawania alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym oraz reklamy alkoholu - wszystkie placówki handlowe i gastronomiczne - jedna kontrola w ciągu roku i dodatkowo w punktach w których łamie się przepisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości – (pokrycie kosztów kontroli).	2016-2023	UG, GKRPA, partnerzy: Policja	budżet gminy
22)	Podejmowanie interwencji w stosunku do osób prawnych i fizycznych w przypadku łamania przez nich ustawowego zakazu reklamy alkoholu.	2016-2023	UG, GKRPA ;partnerzy: Policja,	budżet gminy

23)	Prowadzenie stałej działalności informacyjno-edukacyjnej skierowanej do sprzedawców w zakresie zasad i warunków obrotu napojami alkoholowymi - organizowanie i finansowanie szkoleń.	2016-2023	UG, GKRPA	budżet gminy
24)	Analiza wyników kontroli oraz kierowanie wniosków o cofnięcie zezwoleń do Burmistrza.	2016-2023	UG, GKRPA	budżet gminy

Realizacja wyżej wymienionych zagadnień jest prowadzona w postaci uchwalanego corocznie przez Radę Miejską Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii.

6. Wdrażanie strategii, system aktualizacji i jej monitoring oraz ramy finansowe

Organizacja systemu polityki społecznej gminy Recz jest dostosowana do potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania stanowią kontynuację istniejącego i rozbudowanego systemu wsparcia lub tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowatorskie rozwiązania. Z pewnością strategia nie wyczerpuje wszystkich działań, które można uwzględnić w dokumencie. Wybrano te najpilniejsze i najważniejsze, kierując się wynikami ankiet rozesłanych do organizacji i instytucji działających w sferze szeroko rozumianej polityki społecznej. Cele strategiczne i operacyjne zawarte w niniejszej strategii sformułowano w oparciu o analizę: systemu pomocy społecznej, lokalnego rynku pracy oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uzależnieniom. Należy też podkreślić, iż cele te zostały sformułowane na poziomie dużej ogólności. W ramach prac nad opracowywaniem strategii ustalono bowiem, że jej przedmiot z racji swojej specyfiki wymusza pewne uproszczenia opisowe. Wynika to z jednej strony z meritum dokumentu, które stanowi szeroko pojęta polityka społeczna ze swoją różnorodnością i złożonością. Z drugiej zaś strony takie zapisy pozwalają na włączenie wielu interesujących inicjatyw, które zostaną zrealizowane w formie szczegółowych projektów. Należy podkreślić, że strategia ma przede wszystkim wskazać na pewne kierunki działania w sferze polityki społecznej, które mają służyć misji, która brzmi:

Polityka społeczna prowadzona przez samorząd lokalny Gminy Recz zapewnia naszym mieszkańcom poczucie bezpieczeństwa, kompleksową opiekę nad rodziną, wspomaga najslabszych, służy rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz umożliwia pełne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej.

Strategia zatem odpowiada na pytanie w jaki sposób wykorzystując pewne zasoby materialne i personalne, różne podmioty życia społecznego mogą wspólnie zrealizować cel nadrzędny strategii. W takim rozumieniu na strategię należy spojrzeć jako na centralną oś, wokół której obracają się inne działania. Istotne znaczenie ma tu szerokie pasmo działań, w którym będą uczestniczyć partnerzy społeczni wszystkich szczebli organizacji życia społecznego. Stąd też długofalowy czas realizacji strategii do 2023 r., aby nie tylko zrealizować cele, ale także wyzwolić pewną aktywność środowisk lokalnych na rzecz rozwiązywania ważnych dla regionu problemów społecznych.

Opracowana strategia to dokument bazowy przy konstruowaniu programów operacyjnych i projektów określających sposób oraz metody realizacji założonych przedsięwzięć. Dzięki realizacji tego typu programów będzie można osiągnąć wyznaczone cele strategiczne i operacyjne. Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem „żywym” zatem wprowadzanie zmian w jej zapisach jest możliwe, przy czym zmiany te powinny dotyczyć zasadniczych kierunków strategii. Nie można bowiem wykluczyć nowych uwarunkowań prawnych. Najlepszą metodą na ewentualne wprowadzanie zmian w dokumencie strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego jaki towarzyszył tworzeniu strategii. Zgodnie z wolą ustawodawcy, wyrażoną w art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy

społecznej, koordynatorem realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W celu realizacji tego zadania realizatorzy poszczególnych części dokumentu będą przedkładali Kierownikowi M-GOPS materiały analityczne oraz dane z monitoringu i ewaluacji wykonanych zadań. Informację o stopniu realizacji strategii Kierownik M-GOPS będzie przedstawiał Radzie Miejskiej wraz z rocznym sprawozdaniem z działalności Ośrodka, w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom informację z realizacji rocznego programu będzie składał Radzie Miejskiej koordynator. Na etapie opracowywania dokumentu przyjęto, że do głównych zadań koordynatora Strategii będzie należało:

- nadzorowanie wdrażania Strategii,
- koordynowanie działań zawartych w Strategii,
- identyfikacja problemów, które ograniczyły lub uniemożliwiły realizację działań i osiąganie celów strategicznych i operacyjnych zawartych w Strategii,
- opracowywanie wniosków dotyczących wdrażania oraz propozycji ewentualnych korekt i zmian dla realizatorów Strategii,
- aktualizowanie Strategii.

Obszar lokalnej polityki społecznej kształtują również inne akty normatywne w randze ustawy, wśród których należy wymienić w szczególności:

- ustawę z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym*;
- ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r. *o ochronie zdrowia psychicznego*;
- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*;
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*;
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu narkomanii*;
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*;
- ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. *o świadczeniach rodzinnych*;
- ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. *o dodatkach mieszkaniowych*;
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. *o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*;
- ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. *o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego*;
- ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*;
- ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*;
- ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. *o zatrudnieniu socjalnym*;
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*;
- ustawę z dnia 27 kwietnia 2006 r. *o spółdzielniach socjalnych*;
- ustawę z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty*;
- ustawę z dnia 25 października 1991 r. *o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej*;
- ustawę z dnia 18 stycznia 1996 r. *o kulturze fizycznej*.

Szczególne znaczenie w zakresie przeciwdziałania i walki z wykluczeniem społecznym, z uwagi na ich implementację w polskich przepisach i dokumentach strategicznych, mają rozwiązania przyjmowane przez organy UE. W 2010 roku Komisja Europejska opublikowała dokument „**Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu**”. Jest to długookresowy program rozwoju społeczno-gospodarczego UE, który zastąpił realizowaną od 2000 roku Strategię Lizbońską. Dokument podkreśla potrzebę wspólnego działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawienie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństw czy rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane przedstawione poniżej **wskaźniki monitoringowe**. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach. Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Cel strategiczny nr 1.1 Wspieranie osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz przeciwdziałanie i eliminowanie psychospołecznych skutków bezrobocia.

- liczba osób objętych aktywnymi formami wsparcia
- liczba osób zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych
- liczba ofert pracy udostępnionych osobom bezrobotnym
- liczba współpracujących zakładów pracy
- liczba akcji promocyjnych
- liczba osób objętych wsparciem finansowym
- liczba osób objętych wsparciem w ramach programu pokonywania bezradności społecznej klientów OPS
- ilość osób objętych kontraktem socjalnym

Cel strategiczny nr 2.1 Profesjonalizacja działalności systemu pomocy społecznej

w zapobieganiu ubóstwu i łagodzeniu jego skutków

- liczba klientów pomocy społecznej
- liczba klientów pomocy społecznej objętych kontraktem socjalnym,
- liczba udzielonych świadczeń
- kwoty udzielonych świadczeń
- liczba akcji promocyjnych
- liczba szkoleń dla pracowników M-GOPS

- liczba pozyskanych wolontariuszy
- liczba pracowników objętych wsparciem przeciw wypaleniu zawodowemu
- liczba pozyskanych partnerów
- liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych

Cel strategiczny nr 3.1 Kompleksowa opieka nad rodziną i dzieckiem. Wzmocnienie trwałości rodziny i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom dezorganizującym życie rodzinne.

- liczba klientów pomocy społecznej objętych kontraktem socjalnym
- liczba osób objętych aktywnymi formami wsparcia
- liczba udzielonych porad
- liczba rodzin objętych działaniami asystenta rodziny
- liczba rodzin objęta pomocą finansową
- liczba osób objęta pomocą w formie dożywiania
- liczba wdrożonych programów pokonywania bezradności społecznej i przeciwdziałaniu uzależnieniu od pomocy społecznej
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologa i pedagoga
- liczba wdrożonych programów edukacyjnych dla rodziców
- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych
- liczba uczniów objętych programem stypendialnym
- liczba programów wspierających integrację rodziny
- liczba nawiązanych partnerstw w zakresie wsparcia rodziny
- liczba dzieci korzystających z organizowanego wypoczynku
- liczba nowych świetlic
- liczba żłobków lub innych form opieki nad dziećmi do lat 3
- liczba wydanych Kart Dużej Rodziny
- liczba partnerów lokalnego programu Karta Dużej Rodziny

Cel strategiczny nr 4.1 Ułatwienie funkcjonowania w środowisku lokalnym osób niepełnosprawnych i starszych. Stworzenie warunków do uczestniczenia w życiu lokalnej społeczności.

- liczba klientów pomocy społecznej
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi
- liczba osób przebywających w Domach Pomocy Społecznej
- liczba wolontariuszy
- liczba osób objętych pomocą finansową
- liczba osób uczestniczących w różnych formach aktywizacji
- liczba przeprowadzonych kampanii
- liczba partnerów realizacji zadania
- liczba osób objętych wsparciem w ramach środowiskowych domów samopomocy,
- liczba uczestników turnusów rehabilitacyjnych

Cel strategiczny 5.1 Stworzenie kompleksowego systemu pomocy prawnej, psychologicznej i socjalnej dla osób dotkniętych przemocą domową.

- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób, które skorzystały z porad Punktu Konsultacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia,
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- liczba założonych Niebieskich Kart,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba wydrukowanych materiałów promocyjnych,

Cel strategiczny 6.1 Efektywne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii

- liczba skierowanych wniosków do GKRPA,
- liczba przeprowadzonych przez Komisję rozmów,
- liczba wniosków skierowanych do sądu,
- liczba porad udzielonych przez Punkt Konsultacyjny
- liczba porad psychologa, pedagoga,
- liczba przeszkolonych nauczycieli i innych realizatorów programu,
- liczba przeprowadzonych kampanii,
- liczba wdrożonych programów profilaktycznych,
- liczba przeprowadzonych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych,
- liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedających alkohol,
- liczba skontrolowanych placówek,
- liczba zezwoleń na sprzedaż alkoholu cofniętych przez Burmistrza,

Ramy finansowe strategii na lata 2015-2020 szacunkowa wielkość wydatków (w złotych) w latach:							
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
8355000	9 255000	9 255000	9 300000	9 350000	9400000	9400000	9500000

Dane: Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Reczu

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania. Zależność pomiędzy horyzontem czasowym, a stopniem szczegółowości analizy finansowej jest odwrotnie proporcjonalna. Szacunek kosztów jest znacznie bardziej prawdopodobny w przypadku zadań krótkookresowych i średniookresowych, niż w przypadku zadań długookresowych. Czynnikiem utrudniającym dokładne podanie i oszacowanie zewnętrznych źródeł finansowania jest fakt, że większość dokumentów programowych nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014 –2020 jest na etapie konsultowania.

Podsumowanie

Realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Recz na lata 2016-2023 będzie miała wpływ na wdrożenie w gminie nowoczesnego modelu polityki społecznej. Strategia kierkuje działania władz samorządowych i instytucji pomocy społecznej, w tym Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na pełnienie aktywnej roli w budowaniu nowoczesnego systemu pomocy i integracji społecznej. Zorientowanie strategii na wybranych grupach społecznych przez pryzmat działań strukturalnych, inwestycyjnych, rozwojowych, jest najlepszą możliwością poprawy sytuacji wielu osób i rodzin, a także zaktywizowania wielu grup narażonych na wykluczenie społeczne.